

συμβουλευτική άγιος μεσσίας ναός νόμος πίστη χάρη
βιβλική θεολογία πίστη ουρανός αγάπη ιστορική
θεολογία ηθική υπακοή μεταμοντερνισμός ψυχολογία
χριστιανισμός ποιμαντική αγία γραφή μεταφράσεις
πάσχα τα ονόματα του θεού καινή διαθήκη άγιο
πνεύμα θυσία εκκλησιαστική ιστορία υπακοή
βεβαιότητα αρπαγή ουρανός κόσμος προσευχή
πλαίσιο χάρη χριστολογία ποίηση ιεραποστολή ηθική
σταυρός ψαλμοί πειρασμοί συγκώρηση βασιλεία
ποιμένας ελληνική γλώσσα **ΕΙΣ**

ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΝ συντακτικό λογική
σκέψη διαμαρτύρηση σχολείο σεμινάρια αρχαία
ελληνικά **βιβλικά** εκδόσεις παλαιά διαθήκη
εβραϊκά εκκλησία θεολογία εσχατολογία βιβλική
αρχαιολογία **απολογητικά** προς εβραίους
χριστιανικά ρεύματα κοινωνία περί αναστάσεως
ουρανός αίμα διαθήκης **ερμηνευτικά** β'
επιστολή ιωάννη περί αναστάσεως κηρυγματική το
μεγάλο σχέδιο του θεού πατέρες της εκκλησίας
σταυρός περί ψυχής γραμματική ύβρις και αμαρτία
λατρεία ουρανός συστηματική θεολογία γένεση
υιοθεσία κόσμος φιλοσοφία ελπίδα κανόνας
αναγέννηση δογματική δημιουργία αρπαγή
χριστολογία σκηνή της μαρτυρίας υιός του ανθρώπου
θρησκευματα πνευματική αύξηση θάνατος μεσσίας
άγιος ιεραποστολή ελπίδα πειρασμοί όρια αγιασμός

Εις Καταρτισμόν

Στόχος του περιοδικού είναι να αναδείξει και να κάνει ευρύτερα γνωστό το έργο που επιτελείται στο Βιβλικό Σχολείο των Ελευθέρων Ευαγγελικών Εκκλησιών, τη λειτουργία του οποίου οραματίστηκε και ξεκίνησε από το 1945 ο αείμνηστος Κώστας Μεταλληνός.

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά	σελ.3
Το ρήμα «εξαλείφω»	σελ.5
Ψήγματα αλήθειας στην Αρχαία Ελλάδα	σελ.6
«Η γωνιά του Ποιητή»	σελ.9
Η Χαρά	σελ.10
Επιστολή Β' Ιωάννου	σελ.14
ΜΗΔΕΝΙΣΜΟΣ - το σημείο μηδέν του Υλισμού	σελ.17
ΑΓΧΟΣ	σελ.18
Νονοπάτια Υγείας	σελ.22
Το «άνωθεν» του Ιωάννης 3:3	σελ.24
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ	σελ.26
Για να γνωρίζουν οι νεότεροι	σελ.31

Οι υποσημειώσεις και οι βιβλιογραφικές παραπομπές των μαθημάτων θα παρουσιαστούν ολοκληρωμένα, όταν αυτά κυκλοφορήσουν σε μορφή βιβλίου.

Τεύχος 4ο, Δεκέμβριος 2017

Διεύθυνση: Αλκιβιάδου 3-5, Αθήνα

Email: bibliko_sxoleio_eib@yahoo.gr

Ιδιοκτήτης: Ελληνικό Ινστιτούτο της Βίβλου

Παρακολούθηση μαθημάτων online στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

Eiblive.godtube.gr

Αρχειο μαθημάτων σε video στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

Eib.godtube.gr

Για την έκδοση αυτού του τεύχους συνεργάστηκαν (με αλφαβητική σειρά):

Βάσω Γαϊτάνη-Νατζάρ, Γιώργος Σαλαμβάς, Δέσποινα Πετρή, Ιωάννης Ν. Ρούσσο, Κώστας Τσεβάς, Μάνος Δαμιανάκης, Μίνα Μασούρα-Μπαξεβανίδου, Χρήστος Λανίτης

Επιμέλεια εντύπου: Ανέστης Κουκής

Διορθώσεις κειμένων – Γλωσσική επιμέλεια: Ράνια Ιωακειμίδου, Βασιλική Γαϊτάνη – Νατζάρ

Διεκπεραίωση-Προώθηση: Χρήστος Μπαξεβανίδης,

Εισαγωγικά

Κινούμαστε σ' έναν κόσμο που, καθημερινά, ζει με τη δυνατή προαίτηση ότι έχει φτάσει στα πρόθυρα της αυτοκτονίας. Δεν χρειάζεται να είμαστε μεγάλοι προφήτες για να προβλέψουμε τι μας επιφυλάσσει το άμεσο μέλλον. Ας μάθουμε, λοιπόν, εμείς, τα παιδιά και τα εγγόνια μας, οι φίλοι και οι συνεργάτες μας, να ζούμε σ' έναν κόσμο όπου ο φόβος, η υποψία, το μίσος, η φυσική και πνευματική τυραννία, όπως και μια συνεχώς αυξανόμενη ακαταστασία, θα κρατούν τις καρδιές μας, καθώς και τις καρδιές δισεκατομμυρίων άλλων ανθρωπίνων υπάρξεων, τρομαγμένες.

Πανανθρώπινη ομολογία είναι πως ο σημερινός άνθρωπος, στη σκοτεινή πνευματική και ηθική κατάσταση που βρίσκεται, είναι ικανός και έτοιμος να ακολουθήσει ολέθριους δρόμους καταστροφής, τόσο σε προσωπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ανθρωπότητα απειλείται από αφανισμό, κινδυνεύει από ένα θερμοπυρηνικό όλεθρο, από οικονομική εξαθλίωση, από πείνα που θα τη σαρώσει, από καταστροφές (οικολογικές και άλλες) χωρίς προηγούμενο που θα τις προκαλέσουν απρόβλεπτοι παράγοντες · οι αξίες και η ηθική έχουν καταρρεύσει, η ανθρώπινη προσωπικότητα εξευτελίζεται, η δημιουργία των δύο φύλων, όπως και το παραδοσιακό ζευγάρι (άνδρας και γυναίκα) χλευάζονται και θεωρούνται πλέον κατάλοιπο σκοταδιστικού και αναχρονιστικού παρελθόντος · όλα θυσιάζονται, ακόμα και η ανθρώπινη ζωή, στο βωμό της φανατικής «πίστης», του χρήματος και των ιδιοτελών ή άνομων συμφερόντων.

Πού βρίσκεται η λύση; Υπάρχει κάποιο μυστικό, που θα αλλάξει την κατάσταση, κάποια πρόταση που αν την ακολουθήσουμε θα φέρει σωτήριες ανατροπές στη ζωή μας; Ο βιολόγος οπαδός της εξελικτικής θεωρίας Πιερ-Πωλ Γκρασσέ¹ πιστεύει ότι ο άνθρωπος θα εξελιχθεί φυσικά από τη ζώδη φύση σε μια ανώτερη σφαίρα του περιβάλλοντος και του εαυτού του, ταυτόχρονα, όμως, επισημαίνει ότι ένα σωρό αξιολύπητες υλιστικές φιλοσοφικές θεωρίες, που διατείνονται ότι ο άνθρωπος είναι μόνο κρέας και κόκαλα, έχουν ζοφλήσει. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος κατέχει μέσα στο βιολογικό σύμπαν, προνομιούχα θέση και ενώ είναι φτιαγμένος από σάρκα και οστά, εν τούτοις μέσα στο «είναι» του υπάρχει κάτι το πνευματικό, οπότε, συμπεραίνει, «πρέπει να συνηθίσουμε να σκεφτόμαστε, να αντιλαμβανόμαστε με νέους τρόπους το Σύμπαν μας», εννοώντας να αρχίσουμε να βλέπουμε «σπιριτουαλιστικά» (= πνευματικά) τις καταστάσεις και το ανθρώπινο ον. Αυτή η παρατήρηση του Γκρασσέ δείχνει στην αναζήτηση λύσεων που θα δίνουν πειστικές και ικανοποιητικές απαντήσεις για ολόκληρο τον άνθρωπο, για το πνεύμα, την ψυχή και το σώμα του και η μόνη πρόταση, που δίνει τη λύση στο πρόβλημα του ανθρώπου, είναι αυτή του Θεού, ο οποίος προτρέπει τον άνθρωπο «Ω! όλοι εσείς που διψάτε, ελάτε στα νερά... Στρέψτε το αυτί σας, και ελάτε προς εμένα, ακούστε και η ψυχή σας θα ζήσει... Ζητάτε τον Κύριο, ενόσω μπορεί να βρεθεί · επικαλείστε αυτόν ενόσω είναι κοντά. Ο ασεβής ας εγκαταλείπει το δρόμο του, και ο άδικος τις βουλές του · και ας επιστρέψει στον Κύριο, και θα τον ελεήσει · και στον Θεό μας, για το λόγο ότι αυτός θα συγχωρήσει άφθονα»².

Το σωτήριο μυστικό είναι να εκζητήσουμε και να επικαλεστούμε το Θεό της Αγίας Γραφής, το ζωντανό κι αληθινό Θεό και τη σωτηρία που προσφέρει δια του Ιησού Χριστού, ο οποίος καλεί τον άνθρωπο με τα λόγια «ελάτε σε μένα όλοι όσοι κοπιάζετε και είστε φορτωμένοι, και εγώ θα σας αναπαύσω»³. Όλα τα άλλα τα δοκιμάσαμε, την επιστήμη και την τεχνολογία, τα πολιτικά συστήματα, τις αθεϊστικές κοσμοθεωρίες, τα κοινωνικά και οικονομικά προγράμματα · προκοπή δεν είδαμε, αλλά ούτε και πρόκειται να δούμε, αντίθετα πάμε από το κακό στο χειρότερο · σ' αυτό είμαστε όλοι αυτόπτες μάρτυρες. Στο κείμενο του Γρηγόρη Σκαλκέα⁴ που δόθηκε στις φετινές Πανελλαδικές εξετάσεις στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας αποτυπώνεται η σύγχρονη ζοφερή κατάσταση, παρά την «πρόοδο» στην επιστήμη και τεχνολογία, την οποία βιώνει ο άνθρωπος: «Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας, η οποία έχει προσλάβει φρενήρεις ρυθμούς στην εποχή μας, εγείρουν απορίες και συγκλονιστικά ερωτηματικά... Όμως η τεχνολογία, που βελτίωσε σημαντικά τις συνθήκες της ζωής μας, βοήθησε ή εμπόδισε τον άνθρωπο να γίνει περισσότερο άνθρωπος; Τα ευγενή ιδεώδη του ανθρωπισμού διασύρθηκαν και υπονομεύθηκαν στις

μέρες μας. Η σύγχυση πραγματικών και πλασματικών αναγκών, η πνιγηρή εντατικοποίηση του ρυθμού της ζωής στις μεγαλουπόλεις, η εσωτερική μοναξιά, το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν βαθύτατα και παρεμποδίζουν την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων». Ο ίδιος ο Σκαλκέας κρούει τον κώδωνα του κινδύνου τονίζοντας ότι ο τρόπος χρησιμοποίησης από τη σύγχρονη τεχνολογία των επιστημονικών γνώσεων και ανακαλύψεων μπορεί να βρίσκει αντίθετους εκείνους που τις σκέφτηκαν και ανακάλυψαν (είναι δηλ. δυνατό να γίνει κακή και ανήθικη χρήση τους) και επίσης οι πολλαπλές συνέπειες (όχι μόνο οι θετικές αλλά κυρίως οι αρνητικές) δεν έχουν «όσο και όπως θα άρμοζε υπολογισθεί».

Σε ένα άλλο κείμενο⁵, επίσης, που δόθηκε για επεξεργασία στους μαθητές των Επαγγελματικών Λυκείων, στις ίδιες εξετάσεις, ένας πατέρας προτρέπει το παιδί του με τα εξής λόγια: «Έχεις ανάγκη στη ζωή σου από μια αξία ανώτερη από τις άλλες, μια αξία-γνώμονα, μια αξία πυξίδα, στην οποία να αναφέρεται κάθε σου εκδήλωση, απόφαση, κρίση, πράξη. Η αξία αυτή... σου προτείνω να είναι...», αλήθεια τι θα συμπληρώνετε εσείς; Ο πατέρας αυτός προτείνει στο παιδί του τη «γνησιότητα», αυτή, ως αξία να είναι το σημείο αναφοράς στη ζωή του, που με βάση αυτό θα είναι αληθινός, ακέραιος, θα σέβεται τον άλλο, θα προσπαθεί να τον καταλάβει, θα τον βοηθάει και δεν θα ξεχνάει τα δικαιώματά του, θα είναι ειλικρινής κι ευθύς... Το ερώτημα είναι πως θα μπορέσει αυτό το παιδί να ζησει με αυτό τον τρόπο, από πού θα πηγάζσουν όλα αυτά τα στοιχεία, χαρακτηριστικά ενός ισορροπημένου και ολοκληρωμένου ανθρώπου; Από την αξία της «γνησιότητας»; Ο ίδιος ο πατέρας με πέντε λέξεις ορίζει τι είναι γνησιότητα: «Να είσαι αυτό που είσαι»⁶· αν όμως ο άνθρωπος προτρέπεται να είναι αυτό που είναι και μείνει αυτό που είναι⁶, τότε πως θα βοηθήσει τον κακόμοιρο τον εαυτό του και τους συνανθρώπους του;

Υπάρχει μια αξία και αυτή είναι ένα Πρόσωπο, ο Ιησούς Χριστός, η μόνη, ασφαλής και βέβαιη ελπίδα που απομένει στο χαμένο και αποπροσανατολισμένο άνθρωπο του καιρού μας· είναι Αυτός που μπορεί να διορθώσει τα σημερινά χαλάσματα, να μεταμορφώσει τον αμαρτωλό άνθρωπο και να του προσφέρει ζωή δυναμική, καρποφόρα και δημιουργική. Τα προβλήματά μας είναι στη βάση τους πνευματικά, πρέπει, λοιπόν, πνευματική λύση να ζητήσουμε· αυτή είναι ο Ιησούς Χριστός και η σωτήρια δύναμη του λόγου Του. Ο απόστολος Πέτρος βεβαιώνει: «Και δεν υπάρχει με κανέναν άλλο η σωτηρία, γιατί κανένα άλλο πρόσωπο μεταξύ των ανθρώπων δεν είναι δοσμένο κάτω από τον ουρανό, μέσω του οποίου πρέπει εμείς να σωθούμε» (Πράξεις 4:12).

Επιμέλεια άρθρου: Ιωάννης Ν. Ρούσσο

¹Εσθ, ο μικρούλης θεός! Δοκίμιο για τη φυσική ιστορία του ανθρώπου, μτφρ. Νίκος Π. Παπαδόπουλος, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα 1971, σ.88.

²Ησαΐας 55:1,3,6-7.

³Ματθαίος 11:28.

⁴Διασκευή από ομιλία του στην Ακαδημία Αθηνών.

⁵Απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Θεοτοκά, Στοχασμοί και Θέσεις, τ. Β', 1950-1966, εκδόσεις Εστία (διασκευή).

⁶Το ποιος είναι ο άνθρωπος μακριά από το Θεό περιγράφεται παραστατικά και περιεκτικά στα εξής σημεία της Αγίας Γραφής: Ρωμαίους 1:21-32, Β' Τιμόθεο 3:1-5.

Το ελληνικό ρήμα «εξαλείφω»

Ένα από τα πιο δυνατά εδάφια της Καινής Διαθήκης, που δείχνουν την άθλια κατάσταση του ανθρώπου και την άπειρη αγάπη και χάρη του Θεού, βρίσκεται στην επιστολή προς Κολοσσαείς.

“Κι εσάς, καθώς ήσασταν νεκροί...σας ζωοποίησε μαζί του, καθώς σας συγχώρεσε όλα τα πταίσματα, όταν **εξάλειψε το χειρόγραφο με τα διατάγματα** που ήταν εναντίον σας, και το αφαίρεσε από το μέσον καρφώνοντάς το στο σταυρό.” (Κολ. 2:13,14).

Ο απόστολος Παύλος για να περιγράψει τον καθαρισμό των αμαρτιών χρησιμοποίησε το ρήμα εξαλείφω (< εξ + αλείφω) που σημαίνει αφαιρώ ή αφανίζω, γιατί έφερνε στη μνήμη των ανθρώπων μια συγκεκριμένη εικόνα από την καθημερινή τους ζωή.

Από τον 4^ο αιώνα π.Χ. οι μαθητές στο σχολείο χρησιμοποιούσαν συνήθως σημειωματάρια της εποχής που λέγονταν δίπτυχα κερωμένα πινακίδια. Ήταν φθηνά και ανθεκτικά υλικά γραφής αφού ο πάπυρος και η περγαμινή ήταν υλικά ακριβά και τα χρησιμοποιούσαν μόνο οι πλούσιοι.

Τα δίπτυχα κερωμένα πινακίδια ήταν ξύλινες πινακίδες με ελαφρώς σκαμμένη την εσωτερική τους επιφάνεια και γεμισμένη με κερί, που είχε συνήθως χρώμα κυανό, αφού πρόσθεταν μέσα σ’ αυτό μελάνι. Οι κερωμένες αυτές επιφάνειες συνδέονταν μεταξύ τους με κρίκους και έκλειναν αντικριστά χωρίς να κολλάνε μεταξύ τους, ώστε να προφυλάγεται το κείμενο που είχε χαραχτεί επάνω τους.

Οι μαθητές μπορούσαν να γράφουν και να σβήνουν στις κερωμένες επιφάνειες χρησιμοποιώντας συνήθως μια μεταλλική γραφίδα. Από τη μία πλευρά η γραφίδα ήταν μυτερή, για το γράψιμο και από την άλλη πλευρά πεπλατυσμένη, για να διορθώνει σχετικά εύκολα το εύπλαστο κερί.

Όταν οι μαθητές ήθελαν να σβήσουν ολόκληρο το κείμενο έπαιρναν έναν μεταλλικό κύλινδρο τον ζέσταιναν, έπειτα τον κυλούσαν πάνω στη γραμμένη κέρυνη επιφάνεια και εκείνη εξ αιτίας της θερμότητας γινόταν λεία και καθαρή όπως και πριν. Τη διαδικασία αυτή την περιέγραφαν με το ελληνικό ρήμα «**εξαλείφω**».

Ο απόστολος Παύλος, που ήταν άριστος γνώστης της ελληνικής γλώσσας, κατάφερε να μεταδώσει με ακρίβεια μια μεγάλη πνευματική αλήθεια. Η θυσία του Χριστού κάνει τέλεια αποκατάσταση σε κάθε άνθρωπο που μετανοεί και πιστεύει σ’ αυτόν. Όχι μόνο συγχωρεί τις αμαρτίες του και δεν τις θυμάται πλέον, αλλά τις εξαλείφει ...σαν να μην έγιναν ποτέ.

Κρατώντας αυτήν την εικόνα στην σκέψη μας, ας ακούσουμε την φωνή του Θεού, μέσα από τον Ησαΐα, να μας διαβεβαιώνει: "Εγώ, εγώ είμαι που **εξαλείφω** τις παραβάσεις σου για χάρη μου, και δεν θα θυμηθώ τις αμαρτίες σου" (Ησαΐας 43:25)

Ψήγματα αλήθειας στην Αρχαία Ελλάδα

(Περί ψυχής και περί της επιλογής του αγαθού)

Ένα από τα οντολογικά θέματα που σπάνια θίγονται μέσα στην Παλαιά Διαθήκη είναι η υπόσταση του ανθρώπου καθώς και το τι συμβαίνει μετά το θάνατο. Ποιος είναι ο άνθρωπος; Τι γίνεται με τον άνθρωπο όταν αναχωρεί από αυτόν τον κόσμο;

Ο Θεός έχει καταγράψει την αλήθεια μέσα στην Αγία Γραφή γι' αυτά, όπως και για άλλα θέματα, έδωσε, όμως, ψήγματα αλήθειας και στα λοιπά έθνη, σε διάφορες χρονικές περιόδους.

Εισαγωγικά αναφέρουμε ότι ο Χριστός είναι «το φως το αληθινόν» που φωτίζει «πάντα άνθρωπον ερχόμενον» σε αυτόν τον κόσμο (Ιωάννης 1:9). Η λέξη "**πας/άπας**" σημαίνει σύνολο χωρίς εξαιρέσεις σε αντίθεση με τη λέξη "**όλος**" που εμπεριέχει εξαιρέσεις. Η ερώτηση είναι: Φωτίζει κάθε άνθρωπο; Στο κείμενο αναφέρεται «**πάντα** άνθρωπον», που σημαίνει ότι ο Θεός με κάποιο τρόπο «μιλάει» στον καθένα στην «γλώσσα» του. Ο απόστολος Παύλος λέει στους κατοίκους των Λύστρων, οι οποίοι νομίζουν ότι είναι ο θεός Ερμής: Αν και «ο Θεός στις περασμένες γενιές άφησε όλα τα έθνη να ακολουθήσουν το δικό τους δρόμο, ποτέ δεν άφησε τον εαυτό του αμάρτυρο, αγαθοποιώντας τα» (Πράξ.14:16-17).

Είναι σημαντικό να ξέρουμε ότι ο Θεός μίλησε και μιλάει πάντα και παντού στον καθένα, αρκεί εμείς να έχουμε δέκτες να Τον ακούσουμε. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό να ξέρουμε ότι ο λόγος που δημιουργήθηκε ο λαός Ισραήλ ήταν για την ευλογία των εθνών. «Ενευλογηθήσονται εν σοι», είπε ο Θεός στον Αβραάμ, «**πάντα** τα έθνη» (Γαλ.3:8). Άρα, σκοπός του Θεού είναι να ευλογηθεί ο άνθρωπος, όπως αυτός φαίνεται στο πρόσωπο του Αδάμ. Ο Θεός, εκτός από την αποκάλυψη, μέσω του γραπτού λόγου Του, που έδωσε στον Αβραάμ και τους απογόνους του, έκανε θαύματα και «μίλησε» επίσης έξω από τα πλαίσια αυτού του λαού.

Την ίδια εποχή, λ.χ., σε έναν άλλο γεωπολιτικό

χώρο, και ενώ οι Εβραίοι βλέπουν τον άνθρωπο σαν ενότητα (όπως βλέπουν το Θεό), οι Έλληνες, σε σχέση με την υπόσταση του ανθρώπου, διαχωρίζουν τον άνθρωπο. Για τους Έλληνες αυτό που βλέπουμε δεν είναι ο άνθρωπος, αυτό που βλέπουμε είναι το σπίτι του ανθρώπου. Ο πραγματικός άνθρωπος είναι αόρατος, αθάνατος, προσωπικότητα που ζει στο σώμα. Πίστευαν, συνεπώς, στην αθανασία της ψυχής. Ας δούμε δύο αναφορές από κείμενα των αρχαίων Ελλήνων με παράλληλες αναφορές από την Παλαιά Διαθήκη:

1) **Όμηρος**, *Ιλιάδα*, Ψ *Ραψωδία* 65-76 (Θάνατος του Πάτροκλου - Ανέβηκε η ψυχή του Πάτροκλου). "*Ήρθε δε πάνω, η ψυχή του δυστυχή Πατρόκλου, σε όλα όμοιά του. Στις διαστάσεις, στα ωραία μάτια, και στη φωνή και στο πώς ήταν ντυμένος. Στάθηκε, λοιπόν, πάνω από το κεφάλι του Αχιλλέα, και μ' αυτόν τον λόγο του είπε: Κοιμάσαι και με ξέχασες, φίλε μου, Αχιλλέα. Ζωντανό δεν μ' άφηνες ποτέ χωρίς φροντίδα. Τώρα, λοιπόν, που πέθανα, θάψε με χωρίς αργοπορία. Ξστοτε του Άδη τους πολώνες να διαβώ. Γιατί των νεκρών εικόνες οι ψυχές μακριά τους με κρατούν, και ούτε μ' αφήνουν να σταθώ στον ποταμό από πάνω. Έτσι, στον Άδη, του Ευρύπυλου, πλανιέμαι το κατώφλι. Δωσ' μου, λοιπόν, το χέρι σου τώρα, που ανεπίστρεπτα και ολοφρόντος στον Άδη θα κατέβω. Και αφού μες την πυρά πρώτα με παραδόσεις... και η ψυχή του με τριγμούς σαν καπνός βυθίστηκε στη γη*". Εδώ αναφέρονται για πρώτη φορά, στην αρχαία γραμματεία, οι πύλες του Άδη.

Παλαιά Διαθήκη, Α' *Σαμουήλ* 28:13-15 "*Και ο βασιλιάς της είπε: Μη φοβάσαι. Τι είδες, λοιπόν; Και η γυναίκα είπε στο Σαούλ: Είδα να ανεβαίνουν από τη γη θεοί... και ο Σαμουήλ είπε στον Σαούλ: Γιατί με παρενόχλησες, ώστε να με κάνεις να ανέβω;*". Ο Σαούλ ζήτησε να ανέβει η ψυχή του Σαμουήλ.

2) Ο **Σωκράτης** πίστευε ότι η αλήθεια και το αγαθό είναι έννοιες αντικειμενικές, αξίες έξω από τον άνθρωπο· ο άνθρωπος (η ψυχή του) πορεύεται προς τα εκεί, διότι αυτός είναι ο μόνος δρόμος για τον άνθρωπο.

Πλάτωνος Φαιδων, Η *Περί Ψυχής Συζήτηση*:

(Διάλογος του Σωκράτη με τους μαθητές του λίγο πριν τον θάνατό του). "Με ποιο από τα δύο, λοιπόν, μοιάζει η ψυχή; Είναι φανερό, βεβαίως Σωκράτη, ότι η ψυχή μοιάζει με τη θεότητα και το σώμα μοιάζει με το θνητό. Κέβη, είπε ο Σωκράτης, παρατήρησε προσεκτικά. Τι από όλα όσα ειπώθηκαν συμβαίνει πραγματικά; Η ψυχή είναι ομοιότατη στην θεότητα την αθάνατη, τη νοητή, την μονοειδή, την αδιάλυτη και πάντοτε ίδια με τον εαυτό της. Στο δε, ανθρώπινο και το θνητό και το πολυειδές και το μη νοητό και το διαλυτό και αυτό που ποτέ δεν είναι όμοιο με τον εαυτό του είναι το σώμα. Έχουμε κάτι άλλο πέρα από αυτό να πούμε, φίλε Κέβη, ή δεν είναι έτσι τα πράγματα; Όχι, δεν έχουμε τίποτε άλλο να πούμε. Άρα, λοιπόν, αφού έτσι έχουν τα πράγματα, το σώμα δεν είναι αυτό που γρήγορα διαλύεται, ενώ η ψυχή παραμένει απολύτως αδιάλυτη; Έτσι ακριβώς είναι. Είναι, λοιπόν, κατανοητό, είπε ο Σωκράτης, ότι όταν πεθάνει ο άνθρωπος, το μεν ορατό μέρος του, το σώμα, τοποθετείται σε μέρος ορατό, ενώ η ψυχή, που είναι αόρατη, οδηγείται αναμφίβολα σε τόπο ανάλογο, διαφορετικό, ανώτερο, αμόλυντο, μη διεπόμενο, στον Άδη το βασιλείο, κοντά στον αγαθό και φρόνιμο θεό."

Ανάλογο κομμάτι από την **Παλαιά Διαθήκη** είναι το Εκκλησιαστής 12:7 όπου διαβάζουμε: «Τότε το σώμα πίσω θα γυρίσει στο χώμα, που από κείνο πλάστηκε, και η πνοή της ζωής θα επιστρέψει στο Θεό που την έδωσε» (από τη μετάφραση της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας).

Σε σχέση τώρα με την επιλογή του αγαθού ας δούμε ένα κείμενο από τον Ξενοφώντα καθώς και κάποιες αναφορές από την Αγία Γραφή:

4) **Ξενοφώντα** Απομνημονεύματα Πρόδικος, Βιβλίο Πρώτο 1:21-34: Η συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία. "Ο Πρόδικος είπε και θα είναι απ' για τον Ηρακλή, ότι όταν απ' την παιδική ηλικία έμπαινε με ορμή στην εφηβεία, τότε που οι νέοι γίνονται κύριοι του εαυτού τους και δηλώνουν αν θα πάρουν στη ζωή **την οδό της Αρετής ή την οδό της Κακίας**, αφού βγήκε, λοιπόν, ο Ηρακλής σε μέρος ήσυχο, κάθισε και απορούσε ποιον απ' τους δυο δρόμους να πάρει. Τότε, φάνηκαν να τον πλησιάζουν δυο μεγαλοπρεπείς γυναίκες. Την μία την είδε ευπρεπή, και με φυσική άνεση και συμπεριφορά, στολισμένη στο μεν σώμα με καθαρότητα, στα μάτια με ντροπή, στο παράστημα με σωφροσύνη και ντυμένη με λευκό φόρεμα ενώ την άλλη την είδε με σώμα καλοθρεμμένο και απαλό, χρωματισμένη με χρώμα ώστε να δείχνει λευκότερη και πιο κόκκινη από όσο στην πραγματικότητα ήταν, στο παράστημα φρόντιζε ώστε να φαίνεται ψηλότερη του φυσικού της, τα μάτια της

κοιτούσαν ψηλά και το φόρεμά της άφηνε να της φαίνονται όλα. Κοιτιόταν στον καθρέφτη προσεκτικά και συχνά. Παρατηρούσε αν κάποιος άλλος την θεάται, ενώ πολλές φορές έριχνε το βλέμμα της ακόμα και στην σκιά της. Όταν έφτασαν κοντότερα στον Ηρακλή, η πρώτη για την οποία έγινε λόγος, συνέχισε να περπατάει με τον ίδιο τρόπο, ενώ η άλλη για να προφτάσει, έτρεξε προς τον Ηρακλή και του είπε: "Σε βλέπω, Ηρακλή, να απορείς για τον ποιον δρόμο θα πάρεις στη ζωή. Αν, λοιπόν, με κάνεις εμένα φίλη σου, θα σε οδηγήσω στην πιο ευχάριστη και εύκολο οδό. Από τις απολαύσεις δεν θα μείνει καμιά που να μην την γευτείς, και απ' τα δύσκολα τίποτα δεν θα δοκιμάσεις στην ζωή σου." Ο Ηρακλής, αφού τα άκουσε αυτά, είπε: "Γυναίκα, ποιο είναι το όνομά σου;" Και αυτή του αποκρίθηκε: "Οι δικοί μου φίλοι με φωνάζουν Ευδαιμονία, αυτοί που με μισούν με ονομάζουν με το παρατσούκλι Κακία." Πάνω στην ώρα, η άλλη γυναίκα, αφού πλησίασε, είπε: "Κι εγώ σε σένα έρχομαι, Ηρακλή. Γνωρίζοντας τους γονείς σου, και αφού με πολλή προσοχή έμαθα το είδος της ανατροφής σου, ελπίζω ότι θα πάρεις τη δική μου οδό, ώστε να γίνεις αγαθός εργάτης, εργάτης υπερβολικά καλών και σεμνών έργων. Θα σου φανώ πολυτιμότερη και θα σε κάνω να διαπρέψεις στα αγαθά έργα. Δεν θα σε εξαπατήσω με εισαγωγικές περιγραφές για την ηδονή, αλλά θα σου πω την αλήθεια για το τι πραγματικά οι θεοί έθεσαν στην διάθεση του ανθρώπου. Γιατί τίποτα, απ' ότι είναι πραγματικά αγαθό και όμορφο δε το έδωσαν οι θεοί χωρίς κόπο και επιμέλεια στον άνθρωπο. Αλλά, αν θέλεις οι θεοί να σε ιλαστούν και να σε σκεπάσουν με έλεος, πρέπει να τους υπηρετήσεις με αγάπη. Αν θέλεις να αγαπιέσαι από τους φίλους σου, πρέπει να τους ευεργετείς. Αν επιθυμείς να σε τιμάει κάθε πόλη, πρέπει την πόλη να την ωφελείς. Αν θέλεις στο σώμα σου να είσαι δυνατός, πρέπει να το εθίσεις να υπηρετεί το μυαλό σου και είναι απαραίτητο να το γυμνάσεις με κόπο και ιδρώτα." Τότε η Κακία, παίρνοντας το λόγο, όπως μας λέει ο Πρόδικος, είπε: "Καταλαβαίνεις, Ηρακλή, πόσο δύσκολο και μακρύ δρόμο για την απόλαυση σου προτείνει αυτή εδώ η γυναίκα; Εγώ θα σε πάω στην ευδαιμονία από τον εύκολο και σύντομο δρόμο." Τότε η Αρετή της είπε: "Άθλια, τι αγαθό μπορεί να κατέχεις εσύ; Εγώ ζω με τους θεούς και με τους αγαθούς ανθρώπους. Κανένα καλό έργο, θεϊκό ή ανθρώπινο, δεν γίνεται χωρίς εμένα. Οι γεροντότεροι αγάλλονται με τις τιμές των νέων και θυμούνται με ευχαρίστηση τις παλιές τους πράξεις ενώ ευχάριστα συνεχίζουν και τώρα να πράττουν το σωστό. Εξαιτίας μου είναι φίλοι των θεών, αγαπητοί στους φίλους και τιμημένοι απ' την πατρίδα τους. Όταν, δε, το προκαθορισμένο τέλος θα έρθει, δεν θα εγκαταλειφθούν στον τάφο ξεχασμένοι και χωρίς τιμές. Αλλά θα θάλλουν, υμνούμενοι αιώνια όλους

αξιολημμένοι. Ηρακλή, γόνε αγαθών γονέων, αξίζει, για τέτοια έργα, να κοπιήσεις στη ζωή σου και έτσι θα αποκτήσεις την πλέον αξιοζήλευτη ευδαιμονία" .

Ο άνθρωπος πάντοτε έχει μπροστά του την επιλογή ενός εκ των δύο δρόμων, του καλού ή του κακού. Καλείται να επιλέξει για τον εαυτό του και αυτό είναι ευθύνη και ζήτημα της ψυχής. Αυτό φαίνεται καθαρά και σε διάφορα σημεία μέσα στην Αγία Γραφή, όπως καθαρά φαίνεται επίσης ότι η επιλογή του αγαθού δρόμου, δηλ. του δρόμου του Θεού είναι για το συμφέρον της αιώνιας ευδαιμονίας του.

«Δες, εγώ έβαλα σήμερα μπροστά σου τη **ζωή και το αγαθό**, και τον **θάνατο και το κακό**... Επικαλούμαι σήμερα σε σας μάρτυρες τον ουρανό και τη γη, ότι έβαλα μπροστά σας τη **ζωή και τον θάνατο, την ευλογία και την κατάρα**: γι' αυτό, **διαλέξτε τη ζωή**, για να ζείτε, εσύ και το σπέρμα σου» (Δευτερονόμιο 30:15,19)

«Γι' αυτό, οίκος Ισραήλ, θα σας κρίνω, κάθε έναν **σύμφωνα με τους δρόμους του**, λέει ο Κύριος ο Θεός. **Μετανοήστε, και επιστρέψτε** από όλες τις ανομίες σας: και δεν θα είναι σε σας η ανομία για απώλεια. **Απορρίψτε** από σας όλες τις ανομίες σας, που ανομήσατε σε μένα, και κάντε για τον εαυτό σας νέα καρδιά και νέο πνεύμα: γιατί να πεθάνετε, οίκος Ισραήλ; Επειδή, εγώ δεν θέλω τον θάνατο εκείνου που πεθαίνει, λέει ο Κύριος ο Θεός: γι' αυτό, **επιστρέψτε, και ζήστε**» (Ιεζεκιήλ 18:30-32).

«Ζω εγώ, λέει ο Κύριος ο Θεός, δεν θέλω τον θάνατο του αμαρτωλού, αλλά **να επιστρέψει ο ασεβής από τον δρόμο του**, και να ζει: **επιστρέψτε, επιστρέψτε** από τους πονηρούς σας δρόμους:» (Ιεζεκιήλ 33:11).

«...**να αποστρέψετε το πονηρό, να προσκολλάστε στο αγαθό**... Να μη νικιέσαι από το κακό, αλλά να νικάς το κακό διαμέσου τού αγαθού» (Ρωμαίους 12:9,21).

«Αγαπητέ, μη μιμείσαι **το κακό, αλλά το αγαθό**. **Αυτός που πράττει το αγαθό, είναι από τον Θεό**: αυτός που πράττει το κακό, δεν είδε τον Θεό» (Γ' Ιωάννη 11).

Απόσπασμα από την παράδοση του μαθήματος *Το πολιτισμικό περίγραμμα της Καινής Διαθήκης* του Κώστα Τσεβά (Απομαγνητοφώνηση: Βασιλική Γαϊτάνη, Επιμέλεια-Διασκευή για το γραπτό λόγο: Ι.Ν. Ρούσσο)

«Η γωνιά του Ποιητή»
ΑΓΑΠΗ, ΤΙ ΝΑ ΄ΣΑΙ;

(Κορινθ. Α':13^{ον} «Εάν λαλώ
τας γλώσσας των ανθρώπων...»

Αυτό που οι άνθρωποι μιλάνε;
Θρόμμα γυαλιών, όταν πονάνε;
Βροχή με δάκρυα, το μάτι σα χύνει;
Ήλιος χαρούμενος, τη ζέστη σα δίνει.

Η γνώση μήπως κι η προφητεία;
Μην είν' οι δυο τους, μια ουτοπία;
Μήπως μια γλώσσα αγγελική;
Ή μήπως πίστη δυναμική;

Χωρίς αγάπη, που χαριτώνει
είναι μπαλόκι που ξεφουσκώνει.

Μήπως το δόσιμο περιουσίας;
Κάψιμο σώματος δεινής θυσίας;
Αν και υπάρχει υπεροχή
χωρίς αγάπη μπας κι ωφελεί;

Αγάπη! Θυσία! είσαι που πάντα στέγει
πάντα ελπίζει και υπομένει.
Καρδιά που δίνει χωρίς φειδώ
και π' ανεβάζει στον ουρανό!

Είσ' η ταπείνωση κι αγαθοσύνη
μακροθυμία, μεγαλοσύνη.
Είσ' η γλυκύτητα, που γαληνεύει
είσ' η Αλήθεια, που ανασταίνει.

Κύριε! Αγάπη είσαι ευλογημένη
Σταυρός κι Ανάσταση Σε περιμένει
Στεφάνι ακάνθινο μ' αίμα βαμμένο
ΑΓΑΠΗ, ουράνια, Σένα προσμένω.

Δέσποινα Πετρή
Νοέμβριος 2016

Η ΧΑΡΑ

Ο Θεός μας είναι ένας Θεός χαράς. Μέσα στον Λόγο του Θεού υπάρχουν περίπου 500 αναφορές στην έννοια της χαράς (ως ουσιαστικό και ως ρήμα), χωρίς να υπολογίζονται τα συνώνυμά της. Ο Θεός θέλει να είμαστε χαρούμενοι και να εκφράζουμε την χαρά μας. Χαρά δεν σημαίνει απαραίτητα ευτυχία. Η ευτυχία είναι μια συναισθηματική ανταπόκριση σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Η χαρά είναι το αποτέλεσμα της σχέσης μας με τον Θεό εκφράζοντας απεριόριστη ευγνωμοσύνη για τα δώρα που μας δίνει.

Η χαρά είναι ένα χαρακτηριστικό που λείπει σε αρκετούς χριστιανούς και είναι ένας καρπός που ο Θεός θέλει να καρποφορήσει μέσα μας.

Η Χαρά δεν είναι προαιρετική· η Βίβλος κατ' επανάληψη μας προστάζει να χαιρόμαστε. Η πιο emphatic προτροπή αναφέρεται στην προς Φιλιπησίους Επιστολή 4:4: *"Να χαιρέσετε στον Κύριο πάντοτε· θα [το] πω ξανά: Να χαιρέσετε."* Ο ίδιος ο Ιησούς προσευχήθηκε για τους μαθητές Του, *"τώρα, όμως, έρχομαι σε σένα, κι αυτά [τα] μιλάω μέσα στον κόσμο, για να έχουν τη χαρά μου μέσα τους πλήρη."* (Ιωάννης 17:13).

Η χαρά έρχεται όταν ζούμε και αναγνωρίζουμε την αγάπη του Θεού και την φροντίδα Του για μας, όταν αφήνουμε τους εαυτούς μας να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη μας για την αγάπη Του. Ο Ψαλμός 66 μας καλεί να βιώσουμε την χαρά σε όλο το μεγαλείο της. Το κύριο συστατικό της αγάπης είναι η ευγνωμοσύνη, ευγνωμοσύνη για όλα τα υπέροχα πράγματα που έχει κάνει ο Θεός για μας, *"διαμέσου των οποίων δωρήθηκαν σε μας οι πιο μεγάλες και πολύτιμες υποσχέσεις ώστε διαμέσου αυτών να γίνετε κοινωνοί της φύσης, έχοντας αποφύγει τη διαφθορά, [που υπάρχει] μέσα στον κόσμο, διαμέσου της επιθυμίας."* (Β Πέτρον 1:4). Η ευγνωμοσύνη παράγει χαρά. *"Πάντοτε να χαιρέσετε. Αδιάκοπα να προσεύχεστε. Σε όλα να ευχαριστείτε· επειδή, αυτό [είναι] το θέλημα του Θεού σε σας εν Χριστώ Ιησού."* (Α Θεσσαλ. 5:16-18). Μια χαρούμενη καρδιά είναι πάντοτε ευγνώμων. Αυτό είναι το μυστικό όπλο του χαρούμενου χριστιανού, *"μόνον να φοβάστε τον Κύριο, και να τον λατρεύετε αληθινά με όλη σας την καρδιά· επειδή, είδατε πόσα μεγαλεία έκανε για σας"* (Α Σαμουήλ 12:24), *"Σε όλα να ευχαριστείτε· επειδή, αυτό [είναι] το θέλημα του Θεού σε σας εν Χριστώ Ιησού."* (Α Θεσσαλ. 5:18)

Για να ανθίσει η χαρά πρέπει μην είμαστε εγωκεντρικοί και απορροφημένοι από τον εαυτό μας αλλά να εστιάσουμε στην αγάπη προς τους άλλους και κυρίως προς τον Θεό. Πρέπει να είμαστε ευγνώμονες και για την ευλογία των άλλων ανθρώπων. *"Χαιρέστε μ' αυτούς που χαιρόνται, και κλαίτε μ' αυτούς που κλαίνε"* (Ρωμ. 12:15). *"τι καλό και τι τερπνό, να συγκατοικούν με ομόνοια αδελφοί!"* (Ψαλμοί 133:1). *"Αν και είχα πολλά να σας γράψω, δεν θέλησα να το κάνω με χαρτί και μελάνι· ελπίζω, όμως, νάρθω σε σας, και να μιλήσω μαζί σας στόμα με στόμα, ώστε να είναι πλήρης η χαρά μας."* (Β Ιωάννου 1:12)

Η χαρά έρχεται περισσότερο μέσω της προσφοράς και της υπηρεσίας παρά με το να παίρνει κάποιος. *"Σε όλα υπέδειξα σε σας ότι, κοπιάζοντας κατ' αυτό τον τρόπο, πρέπει να βοηθάτε τους ασθενείς, και να θυμάστε τα λόγια του Κυρίου Ιησού, ότι αυτός είπε: Μακάριο είναι το να δίνει [κάποιος], μάλλον, παρά να παίρνει."* (Πράξεις 20:35)

Ο Θεός μοιράζεται και επικοινωνεί την χαρά Του μέσω του Αγίου Πνεύματος. *"Κι εσείς γίνετε μιμητές μας και του Κυρίου, καθώς δεχθήκατε τον λόγο μέσα σε πολλή θλίψη, μαζί με χαρά Πνεύματος Αγίου"* (Α Θεσσαλ. 1:6)

Η χαρά βρίσκεται στην παρουσία του Κυρίου. Αν, λοιπόν, θέλουμε να είμαστε γεμάτοι από χαρά, πρέπει να πηγαίνουμε στην πηγή της χαράς, στην παρουσία του Κυρίου, αφιερώνοντας χρόνο στην προσευχή, στη μελέτη, στη δοξολογία.

Επίσης μας διδάσκει να προσευχόμαστε για την κάλυψη των αναγκών μας και καθώς Εκείνος μας φροντίζει η χαρά μας είναι πλήρης, "Μέχρι τώρα δεν ζητήσατε τίποτε στο όνομά μου· ζητάτε και θα παίρνετε, για να είναι πλήρης η χαρά σας." (Ιωάννης 16:24)

ΤΙ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ ΤΗΝ ΧΑΡΑ;

Η χαρά εμποδίζεται από την έλλειψη πίστης, από την γκρίνια και το παράπονο. Το παράπονο προς ή για τον Θεό χρονολογείται από την πτώση του Αδάμ όταν κατηγορήσε τον Θεό που του έδωσε την Εύα. Μέσα στην Αγία Γραφή υπάρχουν πολλά παραδείγματα ανθρώπων που αντί να ευγνωμονούν τον Θεό γόγγυσαν εναντίον Του, ή εναντίον των δικών Του ανθρώπων, και έχασαν την χαρά τους.

"Τότε, ο Μωυσής σήκωσε τους Ισραηλίτες από την Ερυθρά Θάλασσα, και βγήκαν στην έρημο Σουρ· και περπατούσαν τρεις ημέρες στην έρημο, και δεν έβρισκαν νερό. Και από εκεί ήρθαν στη Μερρά· δεν μπορούσαν, όμως, να πιουν από τα νερά τής Μερράς, επειδή ήσαν πικρά· γι' αυτό και ονομάστηκε Μερρά. Και ο λαός γόγγυζε ενάντια στον Μωυσή, λέγοντας: Τι θα πιούμε;" (Εξοδος 15:22-24)

"Και σηκώθηκαν από το βουνό Ωρ, διαμέσου του δρόμου της Ερυθράς Θάλασσας, για να περιέλθουν τη γη τού Εδώμ· και ο λαός λιγοψύχησε στον δρόμο. Και ο λαός μίλησε ενάντια στον Θεό, και ενάντια στον Μωυσή, λέγοντας: Γιατί μας ανέβασες από την Αίγυπτο για να πεθάνουμε στην έρημο; Επειδή, φωμί δεν υπάρχει, και νερό δεν υπάρχει· και η ψυχή μας αηδίασε [τούτο] το ελαφρύ φωμί." (Αριθμοί 21:4-6)

"Και ενώ αυτός ήταν στη Βηθανία, στο σπίτι τού λεπρού Σίμωνα, και καθόταν στο τραπέζι, ήρθε μια γυναίκα, που είχε ένα αλάβαστρο με μύρο, από καθαρή πολύτιμη νάρδο· και συντρίβοντας το αλάβαστρο, έχυσε [το μύρο] επάνω στο κεφάλι του. Ήσαν, όμως, μερικοί που αγανακτούσαν μέσα τους, και που έλεγαν: Γιατί έγινε αυτή η απώλεια του μύρου; Επειδή, αυτό μπορούσε να πουληθεί για περισσότερα από 300 δηνάρια, και να δοθούν στους φτωχούς· και οργίζονταν εναντίον της." (Μάρκος 14:3-5)

"Και ο Λεβίς τού έκανε στο σπίτι του μεγάλη υποδοχή· και υπήρχε ένα μεγάλο πλήθος από τελώνες και άλλους, που κάθονταν μαζί τους στο τραπέζι. Και οι γραμματείς τους και οι Φαρισαίοι γόγγυζαν στους μαθητές του, λέγοντας: Γιατί τρώτε και πίνετε μαζί με τελώνες και αμαρτωλούς;" (Λουκάς 5:29-30)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Στο λόγο του Θεού αναφέρονται τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη χαρά που χαρίζει ο Κύριος στους δικούς Του.

Η χαρά μας, λοιπόν, είναι **πλήρης**: "Αν φυλάξετε τις εντολές μου, θα μείνετε στην αγάπη μου· όπως εγώ φύλαξα τις εντολές τού Πατέρα μου, και μένω στην αγάπη του. Αυτά μίλησα σε σας, για να μείνει μέσα σας η χαρά μου, και η χαρά σας να είναι πλήρης." (Ιωάννης 15:10-11).

Η χαρά μας είναι ένα **πρόσωπο**, ο Ιησούς Χριστός. "Μου φανέρωσες τον δρόμο της ζωής· χορτασμός ευφροσύνης [είναι] το πρόσωπό σου· τερπνότητες [βρίσκονται] στα δεξιά σου, παντοτινά." (Ψαλμοί 16:11). "...τον οποίο, αν και δεν είδατε, αγαπάτε· στον οποίο, αν και τώρα δεν [τον] βλέπετε, πιστεύοντας όμως, νιώθετε αγαλλίαση με χαρά ανεκκλήλητη και ένδοξη" (Α Πέτρον 1:8)

Η χαρά μας είναι **δύναμη**: "Και τους είπε: Πηγαίνετε, φάτε παχιά, και πιείτε γλυκά κρασιά, και στείλτε μερίδες και σ' εκείνους που δεν έχουν [τίποτε] ετοιμασμένο· επειδή, η ημέρα αυτή [είναι] άγια στον Κύριο μας· και μη λυπάστε· επειδή, η χαρά τού Κυρίου είναι η δύναμή σας." (Νεεμίας 8:10)

Η χαρά μας είναι **ζωή**: "Επειδή, η οργή του [διαρκει] μονάχα μία στιγμή· ζωή, [όμως], είναι στην ευμένειά του· την εσπέρα μπορεί να συγκατοικήσει κλαυθμός, αλλά το πρωί [έρχεται] αγαλλίαση" (Ψαλμοί 30:5)

ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΥΠΗ

Ο Λόγος του Θεού αναφέρει ότι υπάρχουν δύο είδη λύπης: "Δεδομένου ότι, η **λύπη κατά Θεόν** γεννάει μετάνοια προς αμεταμέλητη σωτηρία· η **λύπη**, όμως, του κόσμου γεννάει θάνατο." (Β Κορινθίους 7:10). Ο Ησαΐας προφήτευσε για τον Ιησού ότι θα ήταν άνθρωπος θλίψεων: "Καταφρονημένος και απορριμμένος από τους ανθρώπους· άνθρωπος θλίψεων και δόκιμος ασθενείας· και σαν [άνθρωπος] από τον οποίο κάποιος αποστρέφει το πρόσωπο, καταφρονήθηκε, και τον θεωρήσαμε σαν [ένα] τίποτα." Όμως, υπήρχε και μία άλλη προφητεία που έλεγε ότι ο Θεός θα Τον χρίσει με λάδι αγαλλίασης: "Αγάπησες δικαιοσύνη, και μίσησες αδικία, γι' αυτό ο Θεός, ο Θεός σου, σε έχρισε με λάδι αγαλλίασης περισσότερο από τους μετόχους σου" (Ψαλμός 45:7, Εβραίους 1:8-9). Πραγματικά, ο Ιησούς γεύτηκε μεγάλη χαρά, "Τώρα, όμως, έρχομαι σε σένα, κι αυτά [τα] μιλάω μέσα στον κόσμο, για να έχουν τη χαρά μου μέσα τους πλήρη." (Ιωάννης 17:13) αλλά και μεγάλη λύπη, "Και αφού παρέλαβε τον Πέτρο και τους δύο γιους του Ζεβεδαίου, άρχισε να λυπάται και να αδημονεί. Τότε, τους λέει: Η ψυχή μου είναι περίλυπη μέχρι θανάτου· μείνετε εδώ και αγρυπνείτε μαζί μου. Και αφού προχώρησε λίγο, έπεσε με το πρόσωπό του στη γη, προσερχόμενος και λέγοντας: Πατέρα μου, αν είναι δυνατόν, ας παρέλθει από μένα αυτό το ποτήρι· όμως, όχι όπως εγώ θέλω, αλλ' όπως εσύ." (Ματθαίος 26:37-39).

ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ο πόνος εξαιτίας διωγμών, δεν εμποδίζει την χαρά, αντιθέτως την κάνει πιο **δυνατή** και πιο **πλήρη**: "...και διέγειραν διωγμό ενάντια στον Παύλο και τον Βαρνάβα, και τους έβγαλαν έξω από τα όριά τους. Εκείνοι, όμως, αφού ξετίναξαν απ' αυτούς τη σκόνη των ποδιών τους, ήρθαν στο Ικόνιο. και οι μαθητές πληρώνονταν από χαρά και από Άγιο Πνεύμα".(Πράξεις 15:51-52).

Η ελπίδα των ευλογιών που περιμένουν οι πιστοί του Χριστού ξεπερνάει τον πόνο και τους δίνει χαρά: "Επειδή, δείξατε συμπάθεια στα δεσμά μου, και δεχθήκατε με χαρά την αρπαγή των υπαρχόντων σας, ξέροντας ότι έχετε για τον εαυτό σας περιουσία στους ουρανούς καλύτερη και η οποία μένει." (Εβραίους 10:34)

Ο πόνος που προέρχεται εξαιτίας της πίστης μας στον Χριστό είναι **σημάδι γνησιότητας** και φέρνει χαρά: "Και πείστηκαν σ' αυτόν· και αφού προσκάλεσαν τους αποστόλους, τους έδειραν και τους παρήγγειλαν να μη μιλούν στο όνομα του Ιησού, και τους απέλυσαν. Εκείνοι, λοιπόν, αναχωρούσαν μπροστά από το συνέδριο με χαρά, επειδή χάρη τού ονόματός του αξιώθηκαν να ατιμαστούν." (Πράξεις 5:40-41)

Και επειδή ο Χριστός υπέφερε για μας, πρέπει να έχουμε μια ιδιαίτερη χαρά όταν διωκόμαστε για την **πίστη** μας. "Μακάριοι είστε, όταν σας ονειδίσουν, και σας θέσουν υπό διωγμό, και πουν εναντίον σας κάθε κακό λόγο, λέγοντας ψέματα, εξαιτίας μου. Χαίρεστε και αγάλλεστε, επειδή ο μισθός σας [είναι] πολύς στους ουρανούς· έτσι, εξάλλου, έθεσαν υπό διωγμό τούς προφήτες πριν από σας." (Ματθαίος 5:11-12)

ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Η χαρά του Θεού μένει μέσα στους δικούς Του ακόμα και όταν υποφέρουν, εξαιτίας της αδιάσειστης ελπίδας που έχουν. Ξέρουν ότι οι δοκιμασίες τους περιορίζονται μόνο σε αυτή τη μικρή ζωή και ότι θα έρθει σύντομα η ώρα που "ο Θεός θα εξαλείψει κάθε δάκρυ από τα μάτια τους, και ο θάνατος δεν θα υπάρχει πλέον· ούτε πένθος ούτε κραυγή ούτε πόνος δεν θα υπάρχουν πλέον· επειδή, τα πρώτα παρήλθαν." (Αποκάλυψη 21:4). Επίσης "Η προσδοκία των δικαίων [θα είναι] ευφροσύνη· η ελπίδα, όμως, των ασεβών θα χαθεί." (Παροιμίες 10:28)

Οι πιστοί άνθρωποι έχουν για καύχημα τους αυτήν την ελπίδα χάριν του Χριστού "διαμέσου τού οποίου λάβαμε και την είσοδο με την πίστη σε τούτη τη χάρη, στην οποία στεκόμαστε· και καυχόμαστε στην ελπίδα της δόξας τού Θεού." (Ρωμαίους 5:2)

Ένας άλλος λόγος που χαίρονται οι πιστοί για τις δοκιμασίες είναι γιατί καταλαβαίνουν πως μέσω αυτών ο Θεός εργάζεται μέσα τους, δια του Αγίου Πνεύματος, για να χτίσει τον χαρακτήρα τού Χριστού. «Και ξέροντε ότι όλα συνεργούν προς το αγαθό σ' αυτούς που αγαπούν τον Θεό, τους προσκαλεσμένους σύμφωνα με τον προορισμό [του]." (Ρωμαίους 8:28). Πιο συγκεκριμένα, ο Παύλος λέει ότι "...καυχόμαστε στις θλίψεις· γνωρίζοντας ότι η θλίψη εργάζεται υπομονή, η δε υπομονή δοκιμή, η δε δοκιμή ελπίδα" (Ρωμαίους 5:3-4). Και ο

Ιακώβος έγραψε, "κάθε χαρά θεωρήστε, αδελφοί μου, όταν περιπέσετε σε διάφορους πειρασμούς" (Ιακώβου 1:2)

Ο ΘΕΟΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΗ ΧΑΡΑ ΤΟΥ

Η υπέρτατη χαρά είναι στοιχείο τού χαρακτήρα του Θεού, ο οποίος αρέσκεται να δίνει χαρά στον άνθρωπο! Το βλέπουμε παντού μέσα στη δημιουργία του Θεού - τα πουλιά που κελαηδούν, τα λουλούδια που ανθίζουν, τα ρυάκια που τρέχουν και τον ήλιο που λάμπει! Οι άνθρωποι δεν θα πάθαιναν κατάθλιψη αν περνούσαν περισσότερο χρόνο έξω, απολαμβάνοντας τα δώρα του Θεού, «που μας τα δίνει όλα, πλούσια, για απόλαυση" (Α Τιμόθεο 6:17).

Αφού ο Θεός είναι γεμάτος χαρά, τότε και τα παιδιά Του πρέπει να είναι χαρούμενα! "Όλοι οι λαοί, κροτήστε τα χέρια · αλαλάστε στον Θεό με φωνή αγαλλίασης." (Ψαλμοί 47:1)

Ο Λουκάς περιγράφει πώς είναι οι πραγματικοί μαθητές του Χριστού: "Και οι μαθητές γίνονταν πλήρεις από χαρά και Πνεύμα Άγιο." (Πράξεις 13:52). Πώς μπορούμε να γεμίσουμε από χαρά και Άγιο Πνεύμα; "Και ο Πέτρος είπε σ' αυτούς: Να μετανοήσετε, και κάθε ένας από σας να βαπτιστεί στο όνομα του Ιησού Χριστού, σε άφεση αμαρτιών · και θα λάβετε τη δωρεά τού Αγίου Πνεύματος." (Πράξεις 2:38). Η πηγή της χαράς μας είναι α) ότι ο Ιησούς κατοικεί μέσα μας, "Μαζί με τον Χριστό έχω συσταυρωθεί · ζω δε όχι πλέον εγώ, αλλά ο Χριστός ζει μέσα σε μένα · σε ό,τι, όμως, τώρα ζω μέσα στη σάρκα, ζω με την πίστη τού Υιού τού Θεού, ο οποίος με αγάπησε, και παρέδωσε τον εαυτό του για χάρη μου." (Γαλάτες 2:20), β) ότι τα ονόματά μας είναι γραμμένα στον ουρανό "Εντούτοις, μη χαίρεστε σ' αυτό, ότι τα πνεύματα υποτάσσονται σε σας · αλλά, να χαίρεστε περισσότερο ότι, τα ονόματά σας γράφτηκαν στους ουρανούς" (Λουκάς 10:20) και γ) ότι η γλυκιά Του παρουσία πλημμυρίζει την ζωή μας "Μου φανέρωσες τον δρόμο της ζωής · χορτασμός ευφροσύνης [είναι] το πρόσωπό σου · τερπνότητες [βρίσκονται] στα δεξιά σου, παντοτινά." (Ψαλμοί 16:11).

Η ΧΑΡΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ:

α) Της εμπιστοσύνης μας στο Θεό:

"Και ο Θεός της ελπίδας είθε να σας γεμίσει με κάθε χαρά και ειρήνη καθώς ασκείτε πίστη, ώστε να περισσεύετε στην ελπίδα με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος" (Ρωμαίους 15:13)

β) Της αγάπης ανάμεσα στους εν Χριστώ αδελφούς:

"Επειδή, έχουμε πολλή χαρά και παρηγορία για την αγάπη σου, για τον λόγο ότι τα σπλάχνα των αγίων αναπαύθηκαν εξαιτίας σου, αδελφέ." (Φιλήμονα 1:7)

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΗΓΗ ΧΑΡΑΣ

"Κι εσείς, λοιπόν, τώρα μεν έχετε λύπη · όμως, θα σας δω πάλι, και θα χαρεί η καρδιά σας, και τη χαρά σας κανένας δεν [την] αφαιρεί από σας." (Ιωάννης 16:22)

Επιμέλεια άρθρου: Βασιλική Γαϊτάνη

Επιστολή Β' Ιωάννου

Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος

«Εξήγηση και Ερμηνεία της Καινής Διαθήκης» του Ιωάννη Ν. Ρούσου

(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι στις δύο πρώτες επιστολές του Ιωάννη, αποτυπώνεται θεολογικά η «ιστορική διαδρομή» του Υιού και Λόγου του Θεού, του Ιησού Χριστού, η οποία ξεκινά από την απώτερη αιωνιότητα και εκτείνεται στο μέλλον, έχοντας πρώτα περάσει μέσα από την ανθρώπινη ιστορία.

1) Α' Ιωάν. 5/1 : «...ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός»

(παράλληλα : Ιωάν. 1/41, 4/25-26, η μεσσιανική αποστολή Του)

2) Α' Ιωάν. 4/2: «...ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα...»

(παράλληλα: Ιωάν. 1/1,14, ενανθρώπιση του Λόγου)

3) Α' Ιωάν. 5/6 : «...δι' ὕδατος και αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός ...» (η ανθρωπότητά του δηλώνεται με το «ὔδωρ» = βάπτισμα ταύτισης με τον άνθρωπο, και το «αἷμα» = θάνατος πραγματικός)

4) Β' Ιωάν. 9: «...οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί...»

(παράλληλα : Ιωάν. 1/14, Α' Τιμ. 2/5 συνεχής ανθρωπότης)

5) Β' Ιωάν. 7 : «...διδαχῆ τοῦ Χριστοῦ ...» (χριστολογική διδασκαλία στην περίοδο της Εκκλησίας)

6) Α' Ιωάν. 2/1 : «...παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον» (παράλληλα Ρωμ. 8/34, Εβρ. 7/25, 9/24, η μεσιτική Του υπηρεσία στον ουρανό, ενώπιον του Πατρὸς Θεοῦ, υπέρ των λυτρωμένων Του)

- **Ὁ** : ἄρθρο αρσενικό, ονομαστική ενικού

Είναι το κλιτό, μονοσύλλαβο μέρος του λόγου, το οποίο μπαίνει μπροστά από τα πτωτικά και προσδιορίζει το γραμματικό τους γένος (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο). Στην αρχαία ελληνική όταν το ἄρθρο μπαίνει μπροστά από το πτωτικό που προσδιορίζει δηλώνει ότι αυτό είναι γνωστό και ορισμένο (ὁ πρεσβύτερος). Όταν στην αρχαία ελληνική γινόταν λόγος για αόριστα πρόσωπα ή πράγματα τότε το ἄρθρο παραλειπόταν.

- **Πρεσβύτερος** : είναι συγκριτικός βαθμός του επιθέτου *ὁ πρεσβύτερος* (Λουκ. 1/18, Τιτ. 2/2-3, αρσ. *ὁ πρεσβύτερος* -ου, θηλ. *ἡ πρεσβύτερη* -ιδος, Φιλήμ. 9)

Τι είναι ο «βαθμός του επιθέτου»;

Το επίθετο δίνει στα διάφορα ὄντα (ἐμψυχα ή ἀψυχα) μια ιδιότητα ή ποιότητα .Το επίθετο χρησιμοποιείται συχνά χωρίς το ουσιαστικό που προσδιορίζει . Σ' αυτή την περίπτωση είτε εννοείται το ουσιαστικό που προσδιορίζει, είτε χρησιμοποιείται το ίδιο (το επίθετο) ως ουσιαστικό (ουσιαστικοποιημένο επίθετο) π.χ.

- ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ(ἐπίθ) θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν(οὐσιαστικ. ἐπίθ.), και ὁ πονηρὸς(ἐπίθ.)(ενν. ἄνθρωπος) ἐκ τοῦ πονηροῦ(ενν. θησαυροῦ τῆς καρδίας)προφέρει τὸ πονηρόν (οὐσιαστικ. ἐπίθ.) (Λουκάς 6/45)

-«...πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν...» (μπορούμε να εννοήσουμε το «ἄνθρωποι» νοηματικά, αλλά στη συντακτική αναγνώριση το «δίκαιοι» λαμβάνεται ως ουσιαστικό και είναι υποκείμενο του ρήματος)

- Ματθ. 6/13, 5/39, Ρωμ. 1/17, Μάρκ. 1/4, Ρωμ. 8/34, κλπ.

Ο «βαθμός του επιθέτου» δηλώνει το βαθμό στον οποίο υπάρχει αυτή η ιδιότητα ή ποιότητα. Τα επίθετα έχουν 3 βαθμούς :

α) θετικός (επίθετο θετικού βαθμού) , που φανερώνει ότι το ουσιαστικό στο οποίο αναφέρεται, έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα χωρίς σύγκριση προς κάποιο άλλο (π.χ. «έντολήν καινήν» εδ. 5, «τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς» εδ. 11 , καινός -ή - όν , πονηρός - ά - όν).

Επίθετα θετικού βαθμού:

Ρωμ. 7/12 (άγια, δικαία, αγαθή)

Αποκ. 20/2 (ό ὄφης ό ἀρχαῖος)

β) συγκριτικός (επίθετο συγκριτικού βαθμού), που φανερώνει ότι το ουσιαστικό στο οποίο αναφέρεται έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά προς ένα άλλο ή προς πολλά άλλα που λογαριάζονται ως ένα (π.χ. «ίσχυρότερος» Ματθ. 3/11, «φρονιμότεροι» Λουκ. 16/8 θετικός βαθμός :ισχυρός , φρόνιμος

Επίθετα συγκριτικού βαθμού:

Εβρ.4/12 (τομώτερος < τομός-ή-όν = κοφτερός < τέμνω

Μάρκ. 10/25 (εύκοπώτερον < εύκοπος-η-ον = εύκολος < εύ + κόπος)

γ) Υπερθετικός (επίθετο υπερθετικού βαθμού) , που φανερώνει ότι το ουσιαστικό στο οποίο αναφέρεται έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό , ανώτερο, από όλα τα άλλα ομοειδή (π.χ. «έσχάτη» Ιωάν. 11/24, «ύψιστου» Πράξ. 16/17 , «ελάχιστος» Α΄ Κορ. 15/9. Στην προς Εφεσ. 3/8 έχουμε τον συγκριτικό του υπερθετικού «ελάχιστοτέρω», (ταπεινώνεται ακόμα περισσότερο μπροστά στη χάρη και την τιμή που του κάνει ο Θεός να...)

Επίθετα υπερθετικού βαθμού:

-Ματθ. 20/8 «έσχατος»(ελλειπτικό παραθετικό, λείπουν οι θετικός -συγκριτικός)

- «πρώτος»(θετικός = πρό (επίρρημα), συγκριτικός = πρότερος)

-Α΄ Κορ 15/9 = «ελάχιστος» (υπερθετικός), θετικός = μικρός -ά-όν, συγκριτικός = ό, ή ελάττων, το έλαττων

-Ματθ. 21/9 «ύψιστος» (θετικός = ύψηλός, συγκριτικός = ύψηλότερος) Εφ.3:8 «ελάχιστοτέρως» = (συγκριτικός του υπερθετικού)

-Πράξεις 26/5 «άκριβεστάτην» (θετικός =άκριβής-ής -ές, συγκριτικός =άκριβέστερος -α - ον)

-Ματθ. 18/8 = «καλόν» (ενώ είναι θετικός το μεταφράζουμε «καλύτερα»

-Κάποιες φορές ο θετικός βαθμός χρησιμοποιείται ως συγκριτικός (το καταλαβαίνουμε διότι υπάρχει σύγκριση) π.χ. Ματθ. 18/88 «καλόν» το μεταφράζουμε «είναι καλύτερο». Η σύγκριση τονίζεται με το «ή» (παρά) και τα συγκρινόμενα είναι «εισελθεῖν εις την ζωήν - βληθῆναι εις το πύρ» (αντίθετα).

-Κάποιες φορές ο θετικός βαθμός χρησιμοποιείται ως υπερθετικός.

Π.χ. Ματθ. 22/38 «ή μεγάλη (θετ. βαθμός, τονίζει και το άλλο επίθετο και μεταφράζεται σαν υπερθετικός) και πρώτη (υπερθ. βαθμός) έντολή» (η θέση της αναλογεί με το πνευματικό -ηθικό της βάρος)

Εβρ. 9/3 «(τά) Άγια (τῶν) Άγίων» (=το αγιότατο απ΄ όλα τα άγια). Είναι εβραϊσμός (αν ήθελε να χρησιμοποιήσει καθαρά ελληνικά θα έλεγε «αγιώτατον»)

-Η εβραϊκή γλώσσα δεν έχει συγκριτικό -υπερθετικό.

Έτσι για να δηλωθεί ο υπερθετικός χρησιμοποιείται το επίθετο (ή ουσιαστικό) με τη γενική του επιθέτου.

Στην ελληνική είναι εξαιρετικά σπάνιο το φαινόμενο, όμως στην Κ.Δ. υπάρχει εξ αιτίας της σημιτικής επιρροής (εβραϊσμοί ή σημιτισμοί). Άλλα παραδείγματα : «βασιλεύς βασιλέων και κύριος κυριών» (Αποκάλ. 17/14, 19/16) , «Έβραϊός έξ Έβραίων» (Φιλιπ.3/5).

-Κάποιες φορές ο συγκριτικός βαθμός χρησιμοποιείται ως υπερθετικός

π.χ. «ό γάρ μικρότερος έν πᾶσιν ύμῖν... οὗτος έστιν μέγας» (Λουκ. 9/48)

Το «μέγας» επίσης χρησιμοποιείται με την υπερθετική σημασία (μέγας -ό,ή μείζων, τό μείζων-μέγιστος -η -ον)

- **έκλεκτή** : επίθετο γένους θηλυκού, αριθμού ενικού, πτώσεως δοτικής, του δευτερόκλιτου επιθέτου ό έκλεκτός-ή έκλεκτή-τό έκλεκτόν (τριγενές και τρικατάληκτο). Αυτά κλίνονται το αρσενικό και το ουδέτερο σύμφωνα με τη β' κλίση και το θηλυκό σύμφωνα με την α' κλίση.

Ιδιαίτερα να προσεχθεί το θηλυκό των δευτερόκλιτων τρικατάληκτων επιθέτων. Μπορεί να είναι σε -η (έκλεκτός, έκλεκτή, έκλεκτόν-καλός, -ή, -όν) όταν πριν από την κατάληξη -ος του αρσενικού υπάρχει σύμφωνο εκτός από το -ρ, αλλά και σε -α (δίκαιος-δικαία-δίκαιον, καθαρός-ά-όν) όταν πριν από την κατάληξη -ος του αρσενικού υπάρχει φωνήεν ή -ρ.

Κυρία : ουσιαστικό (θηλυκό του επιθέτου κύριος -α -ον), γένους θηλυκού, αριθμού ενικού, πτώσεως δοτικής, του πρωτόκλιτου ουσιαστικού « ή κυρία».

Έχουμε ήδη κάνει αναφορά στην πρώτη κλίση καθώς εξετάζαμε τα δευτερόκλιτα τριγενή και τρικατάληκτα επίθετα. Η πρώτη κλίση έχει ονόματα αρσενικά και θηλυκά. Τα αρσενικά λήγουν σε -ας (νεανίας) και -ης (μαθητής, στρατιώτης) και τα θηλυκά λήγουν σε -α (χαρά, πολιτεία, αλήθεια) και -η (κώμη, μορφή). (Γραμματική Οικονόμου σελ. 15-48.)

Επιμέλεια άρθρου: Γιάννης Ρούσος

(συνεχίζεται)

ΜΗΔΕΝΙΣΜΟΣ – το σημείο μηδέν του Υλισμού

- Υπάρχω...ο Κόσμος υπάρχει...αλλά δεν έχει λόγο ύπαρξης...Ότι υπάρχει γεννάται χωρίς αιτία νόημα), διατηρείται στην ύπαρξη μέσα σε αδυναμία, και πεθαίνει τυχαία...
- **Samuel Becket**...“the breath=η Ανάσα” ένα σύντομο θεατρικό έργο χωρίς ηθοποιούς, όπου ανάμεσα σε μερικούς σωρούς από σκουπίδια και ξερά φύλλα ακούγεται μια κραυγή/κλάμα που σηματοδοτεί την στιγμή της γέννησης. Στα επόμενα 30 λεπτά που διαρκεί το έργο ακούγεται η αγωνιώδης ανάσα του ανθρώπου να καταφέρει να επιβιώσει και να βρει νόημα στην ύπαρξή του. Το έργο τελειώνει πάλι με μία κραυγή/κλάμα ανάμεσα στα σκουπίδια (τη ματαιότητα) που υπενθυμίζει το τέλος της ζωής και είναι χωρίς νόημα ύπαρξης.
- Η συνεπής κατάληξη του Μηδενισμού, είναι ο απόλυτος πεσιμισμός και η αυτοκτονία.

ΥΠΑΡΞΙΣΜΟΣ – πέρα από τον Μηδενισμό

- a) Η Αλήθεια, το Νόημα & ο Σκοπός δεν βρίσκονται ούτε στην Επιστήμη, ούτε στον Στοχασμό, ούτε στην Αποκάλυψη.
- b) Η Αλήθεια δεν είναι κάτι που το αναζητάς και το βρίσκεις έξω από εμένα...είναι κάτι που ο καθένας δημιουργεί για τον εαυτό του.
- c) Η Αλήθεια δεν είναι πανανθρώπινη, αλλά ατομική
- d) Albert Camus...«η Πανούκλα – ο Μύθος του Σίσυφου»

Η ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΕΠΟΧΗ (μετά το 1989 μ.Χ.)

- a) Δεν υπάρχει Απόλυτη Αλήθεια, και αν υπάρχει δεν μπορούμε να την γνωρίσουμε.
- b) Όπως και για τον Υπαρξισμό, η Αλήθεια δεν ανακαλύπτεται, αλλά δημιουργείται...
- c) Σε αντίθεση με τον Υπαρξισμό, η Αλήθεια δεν είναι Ατομική δημιουργία, αλλά Κοινωνική, με εργαλείο τη Γλώσσα.
- d) Τα μέλη της κοινωνικής ομάδας οφείλουν να ακολουθούν τις κατασκευασμένες «Αλήθειες» (Το «Πολιτικά Ορθό»)
- e) Η κοινωνικά κατασκευασμένη «Αλήθεια», υπόκειται σε συνεχείς αλλαγές (in flux=είναι σε συνεχή ροή)

Παρατήρηση

Αν η Αλήθεια δεν μπορεί να αναγνωριστεί κατά κάποιο αντικειμενικό τρόπο...τότε οδηγούμαστε σε σύγχυση και στο ερώτημα: «ποιοι ελέγχουν τις κοινωνίες; Ποιοι αποφασίζουν τι είναι «Πολιτικά Ορθό»; Ποιος ορίζει τι είναι Καλό & τι είναι Κακό; (Γεν.κεφ.3... Ρωμ.1:18-32)

Μια γενεά εστιασμένη στο «Εγώ»

- a) Πώς οι Μεταμοντέρνοι παίρνουν αποφάσεις, αναπτύσσουν Αξίες, επιλύουν ηθικά διλήματα, δημιουργούν τις δικές τους «σχετικές» αλήθειες; Ποια είναι τα κριτήρια που χρησιμοποιούν;
- b) **Απάντηση: Ότι είναι λειτουργικό (Πραγματισμός)**
 - i. Τι λύνει το πρόβλημα μου;
 - ii. Τι μου είναι ελκυστικό;
 - iii. Τι με κάνει να αισθάνομαι καλά;
 - iv. Τι είναι το «κοινό καλό»;... Τι είναι κοινωνικά αποδεκτό;

Η Απόλυτη Αλήθεια και οι σχετικές «Αλήθειες» κατά τον Μεταμοντερνισμό

- a) Παγκόσμια & διαχρονική Αλήθεια, ούτε υπάρχει, ούτε ανακαλύπτεται
- b) Αυτοί που ισχυρίζονται ότι την κατέχουν, θέλουν να ασκήσουν εξουσία πάνω στους άλλους
- c) Η ειρωνία είναι πως «η μόνη Απόλυτη Αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχουν απόλυτες αλήθειες»
- d) Η Ανοχή-Ανεκτικότητα-Αποδοχή, θεωρείται ως η μεγαλύτερη Αρετή
- e) Η Αποκλειστικότητα (Μια Απόλυτη Αλήθεια-Μια οδός Σωτηρίας-Ένας Αληθινός Θεός-Μια Αληθινή Θρησκεία) θεωρείται ως το μεγαλύτερο ελάττωμα.

Η Διολίσθηση της Αλήθειας

- a) Προ-Μοντερνισμός → Αποκάλυψη – Γραφές
- b) Μοντερνισμός → Ακάλυψη - Επιστήμη, Ορθός Λόγος, Εμπειρία
- c) Μεταμοντερνισμός → Η Αλήθεια δεν ανακαλύπτεται...αλλά δημιουργείται...!
Πηγή: οι «κουλτούρες» - Μέσον: η Γλώσσα

Επιμέλεια άρθρου: Μανώλης Δαμιανάκης

ΑΓΧΟΣ

(Από τις παραδόσεις του μαθήματος πάνω σε θέματα Ψυχολογίας του Χρήστου Λανίτη)

Η ελληνική λέξη άγχος, προέρχεται από το ρήμα "άγχω", που σημαίνει "σφίγγω πιεστικά" ιδίως στο λαιμό, από το οποίο προέρχεται και η λέξη αγχώνη. Το άγχος είναι το δεύτερο σε συχνότητα αναφερόμενο πρόβλημα υγείας. Οι άνθρωποι νιώθουν άγχος όταν αντιλαμβάνονται μια ανισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων που αντιμετωπίζουν και των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους για να ανταποκριθούν σε αυτές τις απαιτήσεις.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΓΧΟΣ

Το άγχος είναι μια φυσιολογική σωματική και ψυχική αντίδραση σε μια απειλή ή στην ανάγκη αντιμετώπισης μιας απαιτητικής κατάστασης, μια διάχυτη, δυσάρεστη και ακαθόριστη αίσθηση ανησυχίας, που μπορεί να συνοδεύεται από σωματικά συμπτώματα (εφίδρωση, ζάλη, ταχυκαρδία, αίσθημα πνιγμού, αστάθεια, βάρος στο στήθος, μυς που τρέμουν κ.λ.π.), μια ψυχοσωματική κατάσταση κατά την οποία το άτομο νιώθει πίεση από το βάρος των υποχρεώσεών του, φόβο και ανησυχία, πολλές φορές ακαθόριστη, κάτι που μπορεί να εξελιχτεί και σε μόνιμη ψυχοπαθολογική κατάσταση

Σύμφωνα με τον κορυφαίο Ούγγρο ενδοκρινολόγο Hans Selye (φημισμένο ερευνητή του άγχους), το στρες είναι

το κοινό φαινόμενο που παρουσιάζεται στις αντιδράσεις του οργανισμού, σε κάθε είδους δράση ή πρόκληση ή απαίτηση για αλλαγή.

Οι ζωντανοί οργανισμοί επιβιώνουν διατηρώντας μια ιδιαίτερα σύνθετη δυναμική και αρμονική ισορροπία (ομοιοστασία), η οποία συνεχώς προκαλείται και απειλείται από εσωτερικούς (ψυχολογικούς κ.ά.) ή εξωτερικούς (περιβαλλοντικούς) στρεσογόνους παράγοντες που τείνουν να τη διαταράξουν. Σε αυτά τα πλαίσια, θα μπορούσαμε να ορίσουμε το στρες ως δυσαρμονία ή επαιελούμενη ομοιοστασία.

Το άγχος μπορεί να είναι θετικό όταν είναι ένας μηχανισμός που προστατεύει και κινητοποιεί το άτομο απέναντι σε καταστάσεις που απαιτούν την άμεση αντίδρασή του, που το βοηθά να αντιμετωπίσει καταστάσεις που απαιτούν την προσαρμογή του, είτε τις βιώνει ως θετικές είτε ως αρνητικές (απώλεια εργασίας, διάλυση μίας σημαντικής σχέσης, γάμος, γέννηση παιδιού, εξετάσεις κ.α.), που το βοηθά να επιβιώσει, να προσαρμοστεί και να κινητοποιήσει τον εαυτό του απέναντι σε ενδεχόμενους κινδύνους. Μπορεί, όμως, να είναι και αρνητικό όταν προκαλεί ένα σύνολο οργανικών αντιδράσεων στην υποκειμενική εκτίμηση του εγκεφάλου του ότι επέρχεται ένας κίνδυνος, όταν η εκτίμηση του εγκεφάλου του δεν ανταποκρίνεται σε μία πραγματική απειλή, όταν ένας κίνδυνος έχει περάσει, αλλά το σώμα του εξακολουθεί να βρίσκεται σε κατάσταση ετοιμότητας.

ΕΙΔΗ ΑΓΧΟΥΣ

Το άγχος μπορεί να χωριστεί σε δύο είδη: α) το **Ευστρές** (Eustress): άγχος που συνδέεται με ευχάριστες εμπειρίες (π.χ. η παρακολούθηση μιας ταινίας δράσης) και β) το **Δυστρές** (Dystress): το δυσάρεστο άγχος στο οποίο περιλαμβάνονται οι εξής υποκατηγορίες:

1. **Οξύ στρες:** Προκαλείται από μια κατάσταση έντασης που μόλις προηγήθηκε (π.χ., συνέντευξη για δουλειά), ή που άμεσα επίκειται (π.χ., ραντεβού με τον οδοντίατρο). Θέτει το άτομο σε ετοιμότητα για δράση, όταν όμως είναι επαναλαμβανόμενο, εξαντλεί το άτομο.
2. **Επεισοδιακό οξύ στρες:** Οξύ στρες σε καθημερινή σχεδόν βάση. Τα άτομα αυτά είναι σαν να βρίσκονται διαρκώς "στην πρίζα". Προκαλεί έντονα οργανικά προβλήματα (π.χ., καρδιακές παθήσεις, έλκος) και διαταραχές στη συμπεριφορά (π.χ., επιθετικότητα, ξεσπάσματα).
3. **Χρόνιο στρες:** Το άτομο βρίσκεται μόνιμα σε μια κατάσταση άγχους, την οποία, στο πέρασμα του χρόνου, συνηθίζει ως αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του. Η ζωή του φαίνεται μίζερη και στάσιμη. Το άτομο φθείρεται σωματικά και ψυχικά και νιώθει δυστυχισμένο και ανικανοποίητο. Τα αποτελέσματα αυτού του τύπου στρες είναι πολύ σοβαρά, καθώς μπορούν να καταλήξουν σε σημαντικά σωματικά ή ψυχικά προβλήματα.
4. **Οι αγχώδεις διαταραχές:** Μαζί με την κατάθλιψη, είναι οι συχνότερες ψυχικές διαταραχές. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, το 24-30% των ασθενών που προσεγγίζουν τις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, υποφέρουν από αγχώδη διαταραχή και κατάθλιψη. Δυο έρευνες που έγιναν στον ελληνικό πληθυσμό έδειξαν ότι το 8% του γενικού πληθυσμού πάσχει από αγχώδεις διαταραχές.
5. **Άγχος Αναμονής:** Είναι το άγχος εκείνο που αισθανόμαστε πριν από κάθε σημαντικό γεγονός που περιμένουμε να λάβει χώρα και πιθανώς να έχει αρνητική έκβαση (π.χ. ένα διαγώνισμα στο σχολείο).
6. **Γενικευμένο Άγχος:** Μπορεί να οφείλεται σε μία πληθώρα αιτιών, που μπορεί να περιλαμβάνουν προβλήματα και ανησυχία για ζητήματα επαγγελματικά, οικονομικά, σχέσεων, κοινωνικά κ.ά.
7. **Άγχος Πανικού:** Το Άγχος αυτό εκδηλώνεται με τη μορφή των λεγόμενων κρίσεων πανικού. Το άτομο καταλαμβάνεται ξαφνικά από εξαιρετικά έντονο άγχος, αισθάνεται έντονο φόβο (ακόμα και για τη ζωή του) και νιώθει ότι χάνει τον έλεγχο του εαυτού του.
8. **Φοβικό Άγχος:** Η βασική διαφορά του Φοβικού Άγχους από τους υπόλοιπους τύπους είναι το γεγονός ότι το άγχος αυτό είναι περιστασιακό και εμφανίζεται μόνο όταν έρθουμε αντιμέτωποι με κάποιο συγκεκριμένο ερέθισμα που μας προκαλεί φόβο.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ

Το άγχος μπορεί να εξαλλαγεί σε α) **φοβία:** ένας επίμονος, αφύσικος φόβος ενός αντικειμένου, δραστηριότητας ή κατάστασης που καταλήγει σε συμπεριφορά αποφυγής, β) **ψυχαναγκασμό:** επαναλαμβανόμενες και επίμονες σκέψεις, παρορμήσεις και εικόνες που είναι ενοχλητικές, θεωρούνται ανάρμοστες και προκαλούν δυσφορία, γ) **καταναγκασμό:**

συνεχώς επαναλαμβανόμενη πράξη ή συμπεριφορά την οποία το άτομο αισθάνεται ότι ωθείται να κάνει ώστε να μειώσει τη δυσφορία που προκαλεί η αποφυγή της, δ) **κρίση πανικού**: διακριτές περιόδους έντονου άγχους ή δυσφορίας που αναπτύσσονται αιφνίδια και φτάνουν στην κορύφωση σε 10 περίπου λεπτά. Τα συμπτώματα περιλαμβάνουν τουλάχιστον 4 από τα ακόλουθα: Αίσθημα παλμών, εφίδρωση, τρόμος, σκοτοδίνη, πόνος στο στήθος, ναυτία, ζάλη, αίσθηση επικείμενης τρέλας, φόβος απώλειας του ελέγχου, παραισθήσεις, μούδιασμα ή αίσθηση πόνου, και ρίγη ή εξάψεις.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΓΧΟΥΣ

Το άγχος μπορεί να προκληθεί από την ραδιενεργό ακτινοβολία, την ηλιακή ακτινοβολία, την μόλυνση του περιβάλλοντος, το κάπνισμα, τον μεταβολισμό, τις φλεγμονές, από διάφορες ουσίες και φάρμακα (π.χ. αλκοόλ, αμφεταμίνες, καφεΐνη, κατασταλτικά-υπνωτικά κ.α.) και από διάφορους κοινωνικούς παράγοντες (π.χ. απώλεια συζύγου, απώλεια εργασίας, αλλαγή κατοικίας κ.α.)

ΠΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΓΧΟΣ

ΓΕΓΟΝΟΣ → ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ - ΣΚΕΨΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΕΠΙΝΕΦΡΙΔΙΑ (Κορτιζόλη, Ανδρεναλίνη) → ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΜΑΧΗΣ-ΦΥΓΗΣ (ΣΩΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ, ΑΓΧΟΣ)

ΑΛΛΑΓΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΑΓΧΟΣ

Οι οργανικές αλλαγές που επέρχονται εξαιτίας του άγχους είναι: αυξημένη χοληστερόλη και λιπαρά οξέα για να παράγουν τα συστήματα ενέργειας, αυξημένη πίεση αίματος, τοπικές φλεγμονές (κοκκίνισμα, οίδημα, πυρετός, πόνος), αυξημένη παραγωγή ζαχάρων αίματος για παραγωγή ενέργειας, μείωση σύνθεσης πρωτεϊνών, μείωση πεπτικών κινήσεων (περίστασης) και ανοσοποιητικών αντιδράσεων, αύξηση μεταβολισμού (επιτάχυνση σφίξεων καρδιάς, ρυθμού αναπνοής κ.α.), επιτάχυνση πήξης αίματος και δημιουργία θρόμβων, αύξηση οξέων στομάχου.

Οι οργανικές αλλαγές του άγχους έχουν συνέπεια α) **στη σωματική υγεία** (π.χ. κατάθλιψη, ανησυχία, αϋπνία, ευπαθής λαιμός, στοματικά έλκη, υψηλή πίεση, θρόμβοι, κρυολογήματα, βήχας, άσθμα, ηπατίτιδα, διαβήτης, προβλήματα έμμηνου ρήσης, νυχτερινή ενούρηση, ακμή, έκζεμα, αλλεργίες, τριχόπτωση, άλγη, φλεγμονές, καρδιοπάθεια, αρρυθμίες, έλκος, ανορεξία, γαστρίτιδα, κολίτιδα, κ.α.), β) **στη διανοητική κατάσταση** (π.χ. έλλειψη συγκέντρωσης, σύγχυση, απώλεια μνήμης, αναποφασιστικότητα, αρνητικές σκέψεις για τον εαυτό του, τον κόσμο, το μέλλον, τη σχέση του με το Θεό), γ) **στο συναισθηματικό κόσμο** (π.χ. έλλειψη ενδιαφερόντων, ανησυχία, νευρικότητα, ευερεθιστικότητα, μεταπτώσεις της διάθεσης, εκνευρισμός, ξεσπάσματα θυμού, φόβος, ανασφάλεια, απόγνωση, απελπισία, αίσθημα αποτυχίας, κατάθλιψη, φόβος για το μέλλον, αυτοκτονική τάση), δ) **στη συμπεριφορά** [π.χ. επιθετικότητα, έλλειψη αυτοέλεγχου, τροφική διαταραχή, απουσία διάθεσης για εργασία, απουσία κοινωνικής δραστηριότητας, αυξημένη χρήση τοξικών ουσιών (κάπνισμα, αλκοόλ, ναρκωτικά), πολύωρη χρήση της τηλεόρασης, αποφυγή σχέσεων οικογενειακών, φιλικών κ.ά., συγκρούσεις με γονείς, παιδιά, συζύγους, συναδέλφους, σεξουαλική δυσλειτουργία, ροπή για ατυχήματα], ε) **στην πνευματική υγεία** (έλλειψη ειρήνης, πίστης, ελπίδας, εκκλησιασμού, αμέλεια πνευματικών καθηκόντων, έλλειψη επικοινωνίας με άλλους πιστούς, αμφιβολίες για την αγάπη και την αγαθότητα του Θεού, αμφιβολία για όλες τις πνευματικές αλήθειες, αίσθημα κενού, έλλειψη κατεύθυνσης και στόχων).

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ

Ένας συνηθισμένος τρόπος αντιμετώπισης του άγχους είναι η χρήση φαρμάκων. Τα φάρμακα, αν και βοηθούν, δεν λύνουν ολοκληρωτικά το πρόβλημα του άγχους. Τα αγχολυτικά φάρμακα έχουν σημαντικές παρενέργειες (κόπωση, καταστολή, υπνηλία, διαταραχές μνήμης, σύγχυση κ.ά.). Η χρήση τους για περισσότερους από 3-4 μήνες αντενδείκνυται. Η διακοπή τους παρουσιάζει στερητικά φαινόμενα. Οι έρευνες δείχνουν ότι η φαρμακοθεραπεία έχει καλύτερα αποτελέσματα όταν συνοδεύεται από ψυχοθεραπεία. Η σωστή αντιμετώπιση του άγχους χρειάζεται αναδιοργάνωση στόχων, ενίσχυση προσπαθειών και ένα ανθρώπινο δίκτυο υποστήριξης. Κάποιοι άλλοι προτεινόμενοι **τρόποι αντιμετώπισης του άγχους** είναι: αναγνώρισε & απέφυγε τους στρεσογόνους παράγοντες, απλούστευσε τη ζωή σου, κλείσε την τηλεόραση, κοιμήσου καλά, ασκήσου, πάρε βαθιές ανάσες, κάνε σωστή διατροφή, πίνε αρκετό νερό, έχε ρεαλιστικούς στόχους, θέσε σωστές προτεραιότητες, μη ξοδεύεις άσκοπα, να έχεις χιούμορ και εύθυμη διάθεση, να γελάς, διατήρησε φίλους, να είσαι ευγνώμων, ανακάλυψε τεχνικές χαλάρωσης, μετανόησε, αντιστάσου στις πονηρές σκέψεις, μην αμελείς τα πνευματικά.

ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Ο χριστιανός μπορεί να αγχωθεί από α) **βιολογικούς-περιβαλλοντικούς παράγοντες** (π.χ. ασθένεια, ορμονική διαταραχή,

αρνητικό περιβάλλον), (2Πέτ. 2:8) "επειδή, ο δίκαιος (Λωτ), κατοικώντας ανάμεσά τους, με το βλέμμα και με την ακοή βασιάνιζε από ημέρα σε ημέρα τη δίκαιη ψυχή του, εξαιτίας των άνομων έργων τους", από β) **πονηρές δυνάμεις** (πνευματικός πόλεμος) (1Πέτ. 5:8-9) "εγκρατευθείτε, αγρυπνήστε· επειδή, ο αντιδικός σας ο διάβολος περιτριγυρίζει, σαν ωρούμενο λιοντάρι, ζητώντας ποιον να καταπιεί. Στον οποίο αντισταθείτε μένοντας στερεοί στην πίστη, ξέροντας ότι τα ίδια παθήματα γίνονται στους αδελφούς σας που είναι μέσα στον κόσμο", από γ) **αμαρτία - ανυπακοή** (Ιωάν. 2:2-4)" και είπε: Μέσα στη θλίψη μου βόησα στον Κύριο, και με εισάκουσε· από την κοιλιά τού άδη βόησα, και άκουσες τη φωνή μου. Επειδή, με έριξες στα βάθη, στην καρδιά της θάλασσας, και ρεύματα με περικύκλωσαν· όλες οι τρικυμίες σου και τα κύματα σου πέρασαν από πάνω μου. Κι εγώ είπα: Απορρίφθηκα μπροστά από τα μάτια σου", από δ) **ολιγοπιστία** (Ματθ. 8:25-26) "και οι μαθητές του, αφού ήρθαν σ' αυτόν, τον ξύπνησαν, λέγοντας: Κύριε, σώσε μας, χανόμεσθε. Και τους λέει: Γιατί είστε δειλοί, ολιγόπιστοι; Τότε, καθώς σηκώθηκε, επιτίμησε τους ανέμους και τη θάλασσα, και έγινε μεγάλη γαλήνη", από ε) **δοκιμασία πίστης** (1Πέτ. 1:6-7) "για το οποίο νιώθετε αγαλλίαση, αν και τώρα, (εφόσον χρειαστεί), ληθηθείτε λίγο μέσα σε διάφορους πειρασμούς, ώστε η δοκιμή της πίστης σας, η οποία είναι πολυτιμότερη από το χρυσάφι που φθείρεται, δοκιμάζεται όμως διαμέσου της φωτιάς, βρεθεί σε έπαινο και τιμή και δόξα, όταν ο Ιησούς Χριστός φανερωθεί", από στ) **μέριμνα (ανησυχία)** (Λουκ. 12:25-26) "και ποιος από σας μεριμνώντας μπορεί να προσθέσει έναν πήχη στο ανάστημά του; Αν, λοιπόν, εσείς δεν μπορείτε ούτε το ελάχιστο, για τα υπόλοιπα γιατί μεριμνάτε;", από ζ) **ειδώλα** (οποιοδήποτε ον, παρεκτός του Αληθινού Θεού, ή αντικείμενο στο οποίο δίνει κάποιος υπερβολική τιμή, σεβασμό ή λατρεία) (Κριτές 16:16) "και επειδή, καθημερινά, τον στενοχωρούσε (η Δαλιδά τον Σαμφών) με τα λόγια της, και τον τυραννούσε, ώστε η ψυχή του απέκαμε μέχρι θανάτου", (Κολ. 3:5) "νεκρώσετε, λοιπόν, τα μέλη σας που είναι επάνω στη γη: Πορνεία, ακαθαρσία, πάθος, κακή επιθυμία, και την πλεονεξία, που είναι ειδωλολατρία", από η) **κόπωση** (σωματική, ψυχική, πνευματική) (1 Βασ. 19:4-6) "κι αυτός πήγε στην έρημο μιας ημέρας δρόμο, και ήρθε και κάθισε κάτω από μια άρκευθο· και επιθύμησε μέσα του να πεθάνει, και είπε: Αρκεί· τώρα, Κύριε, πάρε την ψυχή μου, επειδή δεν είμαι καλύτερος από τους πατέρες μου. Και αφού πλάγιασε, αποκοιμήθηκε κάτω από μια άρκευθο, και ξάφνου, ένας άγγελος τον άγγιξε, και του είπε: Σήκω, φάε. Και κοίταξε προς τα πάνω, και να, κοντά στο κεφάλι του υπήρχε ψωμί, ψημένο επάνω σε καυτές πέτρες, και δοχείο με νερό. Και έφαγε και ήπιε, και ξαναπλάγιασε".

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟ

- **Εμπιστοσύνη στην αγάπη, την αγαθότητα και τις υποσχέσεις του Θεού** (Εβρ. 13:5-6) "Ο τρόπος σας ας είναι αφιλόγυρος· αρκείστε στα παρόντα· επειδή, αυτός είπε: «Δεν θα σε αφήσω ούτε θα σε εγκαταλείψω»· ώστε, εμείς, παίρνοντας θάρρος, να λέμε: «Ο Κύριος είναι βοηθός μου, και δεν θα φοβηθώ, τι θα μου κάνει ο άνθρωπος»", (Ιερ. 29:11) "Επειδή, εγώ γνωρίζω τις βουλές που βουλευόμαι για σας, λέει ο Κύριος, βουλές ειρήνης, και όχι κακού, για να σας δώσω το προσδοκώμενο τέλος", (Ρωμ 8:28) "Και ξέρουμε ότι όλα συνεργούν προς το αγαθό σ' αυτούς που αγαπούν τον Θεό, τους προσκαλεσμένους σύμφωνα με τον προορισμό του."
- **Αντίσταση στο διάβολο (ιδιαίτερα στις πονηρές σκέψεις)** (Ιακ. 4:7)"Υποταχθείτε, λοιπόν, στον Θεό· αντισταθείτε στον διάβολο, και θα φύγει από σας", (Εφεσ. 4:26-27) «Οργίστετε και μη αμαρτάνετε»· ο ήλιος ας μη δέει ενώ είστε ακόμα στον παροργισμό σας· μη δίνετε τόπο στον διάβολο", (Εφεσ. 6:10-12) "Τέλος, αδελφοί μου, ενδυναμώνεστε στον Κύριο, και στην κυριαρχική εξουσία της δυνάμεώς του· ντυθείτε την πανοπλία τού Θεού, για να μπορέσετε να σταθείτε ενάντια στις μεθοδείες τού διαβόλου· επειδή, η πάλη μας δεν είναι ενάντια σε αίμα και σάρκα, αλλά ενάντια στις αρχές, ενάντια στις εξουσίες, ενάντια στους κοσμοκράτορες του σκότους τούτου τού αιώνα, ενάντια στα πνεύματα της πονηρίας στα επουράνια", (Φιλ. 4:8) "Τέλος, αδελφοί μου, όσα είναι αληθινά, όσα είναι σεμνά, όσα είναι δίκαια, όσα είναι καθαρά, όσα είναι προσφιλή, όσα έχουν καλή φήμη, αν υπάρχει κάποια αρετή, και αν υπάρχει κάποιος έπαινος, αυτά να συλλογίζεστε."
- **Προσευχή (εκχέω την καρδιά μου στο Θεό)** (Εβρ. 4:15-16) "Επειδή, δεν έχουμε αρχιερέα, που δεν μπορεί να συμπαθήσει στις ασθένειές μας, αλλά ο οποίος πειράστηκε σε όλα, κατά τη δική μας ομοιότητα, χωρίς αμαρτία. Ας πλησιάσουμε, λοιπόν, με παρηγορία στον θρόνο της χάρις, για να πάρουμε έλεος, και να βρούμε χάρη προς βοήθεια σε καιρό ανάγκης."
- **Υμνωδία, Ψαλμωδία, Δοξολογία** (Εξ. 15:2) "Ο Κύριος είναι η δύναμή μου και το τραγούδι μου, και στάθηκε η σωτηρία μου· αυτός είναι Θεός μου, και θα τον δοξάσω· ο Θεός τού πατέρα μου, και θα τον υψώσω", (Ψαλ. 59:16-17) "Εγώ, όμως, θα ψάλλω τη δύναμή σου, και το πρωί θα υμνολογώ με αγαλλίαση το έλεός σου· επειδή, έγινες προπύργιό μου, και καταφύγιο στην ημέρα της θλίψης μου. Ω, δύναμή μου, θα σε ψαλμωδώ· επειδή, εσύ, Θεέ, είσαι το προπύργιό μου, ο Θεός του ελέους μου"
- **Χαρά και Ευφροσύνη** (Αββ. 3:17-18) "Ακόμα και αν η σκυιά δεν βλαστήσει ούτε θα υπάρχει καρπός στις αμπέλους· αν ο κόπος τού ελιόδεντρου ματαιωθεί, και τα χωράφια δεν δώσουν τροφή· το κοπάδι εξολοθρευτεί από τη μάντρα, και δεν υπάρχουν βόδια στους στάβλους· εγώ, όμως, θα ευφραίνομαι στον Κύριο, θα χαίρομαι στον Θεό της σωτηρίας μου."
- **Μετάνοια (Αλλαγή νου)** (Πράξ. 8:22-23) "Μετανόησε, λοιπόν, απ' αυτή την κακία σου, και δέησον στον Θεό, ίσως συγχωρεθεί σε σένα η επιπόνηση της καρδιάς σου· επειδή, σε βλέπω ότι είσαι σε χολή πικρίας και σε δεσμό αδικίας", (Πράξ. 3:19) "Μετανοήστε, λοιπόν, και επιστρέψτε, για να εξαλειφθούν οι αμαρτίες σας, για να 'ρθουν καιροί αναψυχής από την παρουσία τού Κυρίου", (1 Ιωάν. 1:9) "Αν ομολογούμε τις αμαρτίες μας, ο Θεός είναι πιστός και δίκαιος ώστε να συγχωρήσει σε μας τις αμαρτίες, και να μας καθαρίσει από κάθε αδικία."
- **Συντριβή των Ειδώλων** (Κρ. 10:15-16)" Και οι γιοι Ισραήλ είπαν στον Κύριο: Αμαρτήσαμε· εσύ να κάνεις σε μας όπως είναι αρεστό στα μάτια σου· όμως, λύτρωσέ μας, παρακαλούμε, αυτή την ημέρα. Και απέβαλαν τους ξένους θεούς από ανάμεσά τους, και λάτρευσαν τον Κύριο, και η ψυχή του σπλαχνίστηκε στη δυστοχία του Ισραήλ.", (1 Ιωάν. 5:21) "Παιδάκια, φυλάξτε τον εαυτό σας από τα είδωλα. Αμήν."

• **Απόρριψη της Μέριμνας** (Φιλ. 4:6-7) "Μη μεριμνάτε για τίποτε · αλλά, σε κάθε τι, τα ζητήματά σας ας γνωρίζονται στον Θεό με ευχαριστία διαμέσου της προσευχής και της δέησης. Και η ειρήνη του Θεού, που υπερέχει κάθε νοη, θα διαφυλάξει τις καρδιές σας και τα διανοήματά σας διαμέσου του Ιησού Χριστού", (1 Πέτ. 5:7) "και όλη τη μέριμνά σας ρίξτε την επάνω σ' αυτόν, επειδή αυτός φροντίζει για σας."

• **Άρνηση της Πικρίας και Αποδοχή της Συγχωρητικότητας** (Εβρ. 12:15) "παρατηρώντας μήπως κάποιος στερείται τη χάρη του Θεού · «μήπως κάποια ρίζα πικρίας, που αναφύεται, φέρνει ενόχληση», και διαμέσου αυτής μολυνθούν πολλοί ·", (Εφεσ. 4:31-32) "Κάθε πικρία και θυμός και οργή και κραυγή και βλασφημία, ας αφαιρεθεί από σας με κάθε κακία · γίνεστε δε, ο ένας στον άλλον, χρήσιμοι, εόπλαχνοι, συγχωρώντας ο ένας τον άλλον, όπως και ο Θεός συγχώρησε εσάς διαμέσου του Χριστού."

• **Βοήθεια και στήριξη από άλλους πιστούς** (Ιακ. 5:14-16) "Ασθενεί κάποιος ανάμεσά σας; Ας προσκαλέσει τους πρεσβύτερους της εκκλησίας, και ας προσευχηθούν επάνω του, αφού τον αλείψουν με λάδι στο όνομα του Κυρίου. Και η προσευχή με πίστη θα σώσει αυτόν που πάσχει, και ο Κύριος θα τον εγείρει · και αμαρτίες αν έπραξε, θα του συγχωρηθούν. Εξομολογείστε ο ένας στον άλλον τα πταισμάτά σας, και προσεύχεστε ο ένας για τον άλλον για να γιατρευτείτε. Πολύ ισχύει η δέηση του δικαίου που γίνεται ένθερμα", (1 Θεσ. 5:11) "Γι' αυτό, παρηγορείτε ο ένας τον άλλον, και οικοδομείτε ο ένας τον άλλον, όπως και κάνετε."

• **Εστιάζομαι στον Ιησού: μελετώ το λόγο Του, εμπιστεύομαι την αγάπη Του, αναπαύομαι στη δύναμή Του, συμμορφώνομαι στο θάνατό Του, υπηρετώ το Σώμα Του, δηλ. την Εκκλησία** (Εβρ. 12:1-2) "ας τρέχουμε με υπομονή τον αγώνα που είναι μπροστά μας · αποβλέποντας στον Ιησού, τον αρχηγό και τελειωτή της πίστης (2Κορ. 12:8-10). "Για το ζήτημα αυτό παρακάλεσα τον Κύριο τρεις φορές, για να απομακρυνθεί από μένα · και μου είπε: Αρκεί σε σένα η χάρη μου · επειδή, μέσα σε αδυναμία, η δύναμή μου φανερώνεται τέλεια. Με βαθύτατη ευχαρίστηση, λοιπόν, θα καυχηθώ περισσότερο στις αδυναμίες μου, για να κατοικήσει μέσα μου η δύναμη του Χριστού. Γι' αυτό, αρέσκομαι στις αδυναμίες, στις ύβρεις, στις ανάγκες, στους διωγμούς, στις στενοχώριες για χάρη του Χριστού · επειδή, όταν είμαι αδύνατος, τότε είμαι δυνατός."

• **Αρνούμαι να το βάλω κάτω** (2 Κορ. 4:8-10) "αν και σε όλα θλιβόμαστε, όμως δεν στενοχωρούμαστε · αν και βρισκόμαστε σε απορία, όμως δεν απελπιζόμαστε · αν και διωκόμαστε, όμως δεν είμαστε εγκαταλειμμένοι · αν και καταβαλλόμαστε, όμως δεν χανόμαστε · περιφέροντας πάντοτε στο σώμα τη νέκρωση του Κυρίου Ιησού, για να φανερωθεί στο σώμα μας και η ζωή του Ιησού", (Φιλ. 3:14) "Αλλά, ένα πράγμα κάνω, λησιμονώντας μεν όσα βρίσκονται πίσω, επεκτεινόμενος δε σε όσα βρίσκονται μπροστά, τρέχω προς τον σκοπό, για το βραβείο της άνω κλήσης του Θεού εν Χριστώ Ιησού."

"Δέστε, εγώ είμαι μαζί σας όλες τις ημέρες, μέχρι τη συντέλεια του αιώνα" (Ματ 28:20)

Επιμέλεια άρθρου: Βάσω Γαϊτάνη

Μονοπάτια Ηγεσίας

Ηγέτης : «Από τη ρίζα *σαγ-, που έχει τη βασική έννοια του ζητώ τα ίχνη με την όσφρησή μου, ανιχνεύω, παράγεται η δωρική αγ-έ-ομαι. Αυτό το ρήμα σημαίνει προπορεύομαι, ιχνηλατώ, προηγούμαι... Το δωρικό αγ-έομαι στα ιωνικά λέγεται ηγ-έομαι, ηγ-ούμαι. Έτσι, από την ίδια ρίζα *σαγ- παράγεται ο ηγ-ούμενος του λαού, ο ηγ-ήτωρ, ο Ηγ-εμών, αυτός που δείχνει το δρόμο διαθέτοντας την τέλεια όσφρηση. Ως ηγ-έτης εξ-ηγ-εί στο λαό όλα τα αν-εξ-ηγ-ητα. Είναι ο εξ-ηγ-ητής ονείρων, οραμάτων και προσδοκιών... και εισ-ηγ-είται το «καλό» όλων»¹.

Ποιος είναι ο μεγαλύτερος και σπουδαιότερος ηγέτης στην ιστορία; Πολλά ονόματα, πιθανά, έρχονται να απαντήσουν σε αυτή την ερώτηση, για μένα όμως, όπως και για πολλούς άλλους ανθρώπους, ένας είναι αυτός που μπορεί να βρισκείται σε αυτή τη θέση, ο Ιησούς Χριστός.

Ήταν ο ηγέτης που εκπαίδευσε δώδεκα απλούς ανθρώπους, οι οποίοι με τη σειρά τους επηρέασαν τόσο τον κόσμο με το κήρυγμά τους, ώστε η ανθρώπινη ιστορία να χωριστεί σε προ Χριστού (π.Χ.) και μετά Χριστόν (μ.Χ.). Παρά το ότι δεν είχαν μόρφωση και παρά το δύστροπο χαρακτήρα και τη δειλία τους (σε κάποιες περιπτώσεις) κατάφεραν να ολοκληρώσουν το έργο που τους ανάθεσε να πραγματοποιήσουν. Και με ποια ανταμοιβή; Να τον συναντήσουν πάλι για να είναι για πάντα μαζί Του.

Η προφητεία ήδη από την Παλαιά Διαθήκη², την οποία επιβεβαιώνει ο Ματθαίος στην Καινή³, αναφέρεται στον Ιησού Χριστό, ως «ηγούμενο». Στη φιλονικία που υπήρξε ανάμεσα στους μαθητές Του για «το τις αυτών δοκεί είναι μείζων», ο Ιησούς υπογραμμίζοντας ότι η μεγαλοσύνη είναι στην υπηρεσία του άλλου, ταπεινά παρουσιάζει τον εαυτό Του ως υπόδειγμα γι' αυτούς λέγοντας «εγώ δε εν μέσω υμών ειμί ως ο διακόνων»⁴. Ο Ιησούς Χριστός ο, αναμφισβήτητα, ικανότερος ηγέτης όλων των εποχών «διέθετε τρεις κατηγορίες ικανοτήτων: την ικανότητα αυτογνωσίας και αυτοελέγχου, την ικανότητα να αναλαμβάνει δράση, την ικανότητα να αναπτύσσει και να καλλιεργεί σχέσεις με άλλους»⁵.

Ας δούμε κάποια στοιχεία από την πρώτη ικανότητα που είχε, αυτή της αυτογνωσίας και αυτοελέγχου: Έλεγε *Εγώ Ειμί* και *ευχαριστώ*, είχε συνεχή επαφή με τον Ουράνιο Πατέρα Του, ολοκλήρωσε την αποστολή Του, εξέφραζε τις απόψεις Του, το υπόβαθρο των λόγων και των πράξεών Του ήταν η αγάπη, δεν περιφρονούσε τα ασήμαντα κ.λπ⁶.

Ας δούμε επίσης κάποια στοιχεία από τη δεύτερη ικανότητα που είχε, αυτή της ανάληψης δράσης: Είχε σχέδιο, δημιούργησε ομάδα, ήταν τολμηρός, προχωρούσε βήμα-βήμα, αξιοποιούσε αυτούς που είχε στη διάθεσή Του, υπέφερε για τους άλλους, γνώριζε ότι δεν ήταν μόνος κ.λπ. Μία από τις δράσεις που αναλάμβανε ήταν να εξηγεί τα πνευματικά στους μαθητές Του, να τους βοηθάει να καταλαβαίνουν τα λόγια Του και να τους κατευθύνει στις σωστές επιλογές⁷.

Ας αναφερθούμε, τέλος σε κάποια στοιχεία από την τρίτη ικανότητα που είχε, να καλλιεργεί σχέσεις με τους άλλους: Μετέδωσε το όραμα που είχε στους μαθητές Του, ήταν πρόθυμος να ακούσει τους ανθρώπους και τις ιδέες τους, προσευχόταν γι' αυτούς και συγχωρούσε, φρόντιζε για την εκπαίδευση αυτών που διάλεξε, τους ανέθετε ευθύνες, τους υπηρετούσε, τους υπερασπιζόταν, ήταν μακρόθυμος και ανεκτικός απέναντί τους παρά τα λάθη, τις μικρότητες και την ανεπάρκειά τους, αποτελούσε το παράδειγμα γι' αυτούς κ.λπ⁸.

Οι περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν ότι ο Ιησούς ήταν ένας σπουδαίος Δάσκαλος, λιγότεροι Τον γνωρίζουν και Τον αναγνωρίζουν ως Λυτρωτή. Ο Ιησούς Χριστός είναι όμως και ένας σπουδαίος Ηγέτης, ο οποίος θέλει να οδηγήσει τους ανθρώπους στο δρόμο της ζωής, να αποτελεί το παράδειγμά τους και να είναι μαζί τους στην αιωνιότητα. Για να γίνει αυτό όμως είναι ανάγκη να πιστέψουν σε Αυτόν, να εμπιστευθούν την οδηγία Του, να Του δώσουν το χέρι, να Του παραδώσουν τα ηνία της ζωής τους. Η Αγία Γραφή διαβεβαιώνει: «Όσοι δε έλαβον αυτόν, έδωκεν αυτοίς εξουσίαν τέκνα Θεού γενέσθαι, τοις πιστεύουσιν εις το όνομα αυτού, οι ουκ εξ αιμάτων ουδέ εκ θελήματος σαρκός ουδέ εκ θελήματος ανδρός αλλ' εκ Θεού γεννήθησαν»⁹.

Επιμέλεια άρθρου: Ιωάννης Ν. Ρούσσοσ

¹ Νίκος Βαρδιαμπάσης, *Ιστορία μιας λέξης, Τόμος Δ'*, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα 1998, σελ.89.

² Μιχαίας 5:2

³ Ματθαίος 2:6

⁴ Λουκάς 22:24-2

⁵ Laurie Beth Jones, *Ιησούς Χριστός Γενικός Διεθνότης*, Εκδόσεις Nubis, Αθήνα 1998, σελ. xvi.

⁶ Ματθαίος 5:22 (Εγώ δε λέγω υμίν), 6:26,28, Μάρκος 10:21, Ιωάννης 4:34, 19:30.

⁷ Ματθαίος 20:26, Μάρκος 4:10-11, Λουκάς 24:45, Ιωάννης 1:18 (βλ. επίσης Πράξεις 16:14).

⁸ Ματθαίος 5:2, Μάρκος 3:14, Λουκάς 7:47, 22:32, Ιωάννης 13:4-5, 14-15, 18:8.

⁹ Ιωάννης 1:12-13.

Το «άνωθεν» του Ιωάννης 3:3

« Απεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ · Ἄμην ἄμην λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ» (μτφρ. Αποκριθηκε ο Ιησους και του ειπε: Σε διαβεβαιώνω απόλυτα, αν κάποιος δεν γεννηθει **από επάνω**, δεν μπορεί να δει τη βασιλεία του Θεού).

Μετά από πολλή αναζήτηση σε σχέση με το «άνωθεν» και μετά από συζητήσεις, αν και έχω διαμορφώσει άποψη για τη σημασία αυτού του εδαφίου που βρίσκεται στο Ιωάννης 3:3, αποφάσισα να ερευνήσω περαιτέρω και μετά φυσικά να μοιραστώ μαζί σας τη σημασία αυτού του επιρρήματος στο συγκεκριμένο εδάφιο.

Από τα λεξικά επιλέγουμε αυτό των H.G. Liddell & R. Scott, το οποίο ρίχνει ικανοποιητικό φως στις σημασίες που λαμβάνει το επιρρημα στην Κ.Δ. Εκεί αναφέρεται:

ἄνωθεν, -θε (ἄνω), I. 1. **επίρρ.** του τόπου, από ψηλά, από ύψος, σε **Ηρόδ.**, **Τραγ. κ.λπ.** · ὕδατος ἄνωθεν γενομένου, δηλ. η βροχή, σε **Θουκ.** · από το υψηλότερο σημείο της χώρας, από την ενδοχώρα, **στον ιδ.** 2. ἄνω, ψηλά, πάνω, σε **Τραγ.** · οἱ ἄν., οι ζωντανοί, αντίθ. προς το οἱ κάτω, σε **Αισχύλ.** · με **γεν.**, σε **Ηρόδ.** II. λέγεται για χρόνο, 1. από την αρχή, εξαρχής, σε **Πλάτ.**, **Δημ.** · εκ καταγωγής, εκ γενετής, σε **Θεόκρ.** · τὰ ἄν., οι πρώτες αρχές, σε **Πλάτ.** 2. εκ νέου, ξανά από την αρχή, σε **Κ.Δ.**

Καταγράφουμε παρακάτω εδάφια της Κ.Δ. που μας δείχνουν τις διαφορετικές σημασίες του επιρρήματος:

α) Σημασία «από επάνω»:

Ματθ. 27:51, « καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν...» (μτφρ. Και ξάφνου, το καταπέτασμα του ναού σχίστηκε στα δύο, **από επάνω** μέχρι κάτω · και η γη σειστήκε, και οι πέτρες σχίστηκαν...)

Μάρκ. 15:38, «καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἄπ' ἄνωθεν ἕως κάτω» (μτφρ. Και το καταπέτασμα του ναού σχίστηκε στα δύο, **από επάνω** μέχρι κάτω).

Ιωάν. 19:11, «ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς · Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν · διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει» (μτφρ. Ο Ιησους αποκρίθηκε: Δεν θα ειχες καμιά εξουσία εναντιον μου, αν δεν σου ήταν δοσμένη **από επάνω** · γι' αυτό, αυτός που με παραδινει σε σένα, έχει μεγαλύτερη αμαρτία).

Ιακ. 1:17, «Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστίν, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα» (μτφρ. Κάθε αγαθή δόση, και κάθε τέλειο δῶρημα, είναι **από επάνω**, το οποίο κατεβαίνει από τον Πατέρα των φώτων, στον οποίο δεν υπάρχει αλλοίωση ή σκιά μεταβολής).

Ιακ. 3:15, «οὐκ ἐστὶν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης» (μτφρ. Αυτή η σοφία δεν είναι εκείνη που κατεβαίνει **από επάνω**, αλλά είναι επίγεια, ζωώδης, δαιμονική).

Ιακ. 3:17, «ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος» (μτφρ. Η σοφία, όμως, που κατεβαίνει **από επάνω**, πρώτα μεν είναι καθαρή, έπειτα ειρηνική, ειπεικής, ευπειθής, πλήρης από έλεος και καλούς καρπούς, αμερόληπτη και ανυπόκριτη).

Τα παραπάνω εδάφια μας δείχνουν πως το «άνωθεν» σημαίνει «**από επάνω**».

Να επισημάνουμε σε αυτό το σημείο πως όταν θέλουμε να δούμε ακριβώς τι λέει το εδάφιο που μας απασχολεί, το εξετάζουμε πάντοτε από το πρωτότυπο κείμενο και μέσα στο κειμενικό πλαίσιο που βρίσκεται. Λαμβάνουμε, επίσης, υπόψη το βιβλίο μέσα στο οποίο αναφέρεται (εδώ το κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο) και το ευρύτερο πλαίσιο της Διαθήκης (Παλαιά ή Καινή).

Πώς μεταφράζεται, όμως, το «άνωθεν» στα εδάφια 3:3 και 3:7 του κατά Ιωάννη Ευαγγελίου; («άπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ... μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν»).

β) Ας εξετάσουμε και κάποια άλλα εδάφια, στα οποία το επίρρημά μας λαμβάνει τη σημασία «από την αρχή» πριν καταλήξουμε σε συμπέρασμα για το Ιωάν.3:3,7:

Λουκ. 1:3, «ἔδοξε κάμοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε» (μτφρ. Φάνηκε εύλογο και σε μένα, που παρακολούθησα ακριβώς τα πάντα **από την αρχή**, να σου γράψω γι' αυτά με τη σειρά, εξοχότατε Θεόφιλε).

Πράξ. 26:5, «προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἴρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος» (μτφρ. Επειδή, με γνωρίζουν **από την αρχή**, {αν θέλουν να δώσουν μαρτυρία} ὅτι, σύμφωνα με την ακριβέστατη αἴρεση της θρησκείας μας, ἔζησα ως Φαρισαῖος).

Παρατηρούμε, με βάση τα εδάφια που παραθέσαμε, πως το «άνωθεν» λαμβάνει τη σημασία του (**από επάνω** ἢ **από την αρχή**) με βάση το κειμενικό πλαίσιο που βρίσκεται. Ας ἔλθουμε τώρα στο υπό εξέταση εδάφιο.

Ο Νικόδημος δεν ρωτάει τον Ιησού τι πρέπει να κάνει ο άνθρωπος για να μπει στη βασιλεία των ουρανών, αλλά τον διαβεβαιώνει ότι γνωρίζει πως έχει ἔρθει από τον Θεό λόγω των «σημείων» που ἔκανε ἡ απάντηση του Ιησού ἦταν:

«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ» (Ιωάν.3:3). Ο Νικόδημος συνεχίζει ρωτώντας «Πώς μπορεί ἕνας ἄνθρωπος να γεννηθεῖ ἐνῶ εἶναι γέροντας; Μήπως μπορεί να μπει **μια δεύτερη φορά στην κοιλιά της μητέρας του και να γεννηθεῖ;**». Τοποθετώντας το «άνωθεν» στο πλαίσιο του και με βάση την απορία του Νικόδημου, ο οποίος αναφέρθηκε σε μια δεύτερη, φυσική γέννηση, μπορούμε να συμπεράνουμε ὅτι ο Ιησούς αναφερόταν κι Αυτός σε μια δεύτερη, πνευματική ὁμως, γέννηση. Διαβάζουμε: «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἔξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» και «Ἄν σας εἶπα **τα ἐπίγεια**, και δεν πιστεύετε, πώς θα πιστέψετε, αν σας πω **τα ἐπουράνια;**».

Να τονίσουμε σε αυτό το σημείο πως για να αναγεννηθεῖ κάποιος, βεβαίως χρειάζεται να ενεργήσει ο Θεός (ἡ αναγέννηση δηλ. προέρχεται «από επάνω»), το κειμενικό πλαίσιο ὁμως στο συγκεκριμένο εδάφιο μας οδηγεί να μεταφράσουμε το «άνωθεν» «**ξανά, ἢ από την αρχή**», ὅπως σωστά αποδίδεται και σε ξενόγλωσσες μεταφράσεις:

Ιωάν. 3:7 Do not be amazed that I told you that you must be born again.

Ιωάν. 3:7 Marvel not that I said unto thee, Ye must be born again.

Ιωάν. 3:7 No te maravilles de que te dije: Os es necesario nacer otra vez.

Ιωάν. 3:7 u te mira că ți-am zis: „Trebuie să vă nașteți din nou.

Συμπερασματικά, το «**ἄνωθεν**» στα χωρία 3:3 και 3:7 του κατά Ιωάννη Ευαγγελίου και με βάση τα παραπάνω στοιχεία πρέπει να μεταφραστεί «**από την αρχή, ή ξανά**» · η αναφορά είναι για την πνευματική αναγέννηση από τον Θεό. Ο ξεπεσμένος από την αμαρτία άνθρωπος πρέπει να γεννηθεί ξανά, από την αρχή.

Ιωάν. 3:27 «Ο Ιωάννης αποκρίθηκε και είπε: Δεν μπορεί ο άνθρωπος να παίρνει τίποτε, αν δεν είναι σ' αυτόν δοσμένο από τον ουρανό».

Τίτ. 3:5, «οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου» (μτφρ. Όχι από έργα δικαιοσύνης, που εμείς πράξαμε, αλλά σύμφωνα με το έλεός του μας έσωσε, διαμέσου λουτρού παλιγγενεσίας και ανακαίνισης του Αγίου Πνεύματος).

Επιμέλεια άρθρου: Γιώργος Σαλαμβάς

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

... με βάση το παρακάτω κείμενο του Φ. Ντοστογιέφσκι από το βιβλίο του «Αδελφοί Καραμάζοφ» (σελ.39).

*Ας είμαστε αμαρτωλοί, ας είμαστε βουτηγμένοι στο ψέμα και ας μας τριγυρίζει ο πειρασμός, δεν έχει σημασία. Κάπου σ' αυτόν τον κόσμο, σε κάποιο μέρος, υπάρχει ένας άγιος και μεγάλος. Αυτός ζει μέσα στην **αλήθεια**, ξέρει την αλήθεια: αυτό θα πει δεν πεθαίνει η αλήθεια στον κόσμο κι έτσι θα 'ρθεί κάποτε και σε μας και θα βασιλέψει σ' όλη τη γη, όπως είναι ειπωμένο(...). Ένας **άγιος** κλείνει στην καρδιά του **το μυστικό της αναγέννησης όλων των ανθρώπων**, έχει κείνη τη δύναμη που θα θεμελιώσει επιτέλους την αλήθεια στον κόσμο – και τότε θα γίνουν όλοι άγιοι και θ' αγαπάνε ο ένας τον άλλον και δεν θα υπάρχουν πλούσιοι και φτωχοί ούτε αλαζόνες ούτε ταπεινοί, μα όλοι θα 'ναι σαν τέκνα του Θεού και θά'ρθει η αληθινή **Βασιλεία του Χριστού**. (η έμφαση δική μας)*

(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

β) Το ανθρωπολογικό ζήτημα

(Λέξεις - φράσεις κλειδιά από το κείμενο του Ντοστογιέφσκι: *αμαρτωλοί, βουτηγμένοι στο ψέμα, πειρασμός, άγιος και μεγάλος, αναγέννηση όλων των ανθρώπων*).

Τα δύο πρώτα κεφάλαια του βιβλίου της Γένεσης (Γεν.1/26-30, Γεν. 2), δεν έχουν σχέση μόνο με την ιστορία ενός ανθρώπου, αλλά με την ιστορία ολόκληρης της ανθρωπότητας, όπως φανερώνει ο όρος

«Αδάμ» που σημαίνει «άνθρωπος» (στην κυριολεξία = $\alpha\delta\alpha\mu$ =χωματένιος). Σύμφωνα με τη σημαντική νοοτροπία, ο πρόγονος μιας φυλής, φέρει εντός του το σύνολο των απογόνων «εν τη οσφύϊ» του. Συνεπώς, ο πρώτος άνθρωπος, ο Αδάμ, αντιπροσωπεύει πραγματικά όλους τους απογόνους του, διότι είναι ενσωματωμένοι σ' αυτόν (βλ. σχετικά Εβρ.7/5,10).

Η δημιουργία του ανθρώπου είναι το επιστέγασμα της δημιουργίας του κόσμου. Πλασμένος κατ' εικόνα του Θεού ο άνθρωπος μπορεί να συνομιλεί μαζί Του και να έχει μια διαρκή και ουσιαστική σχέση, ως ελεύθερο δημιούργημα, με το Δημιουργό του. Δεν είναι Θεός, προέρχεται από τη γη, αλλά δεν περιορίζεται σ' αυτήν. Η ύπαρξή του προσδιορίζεται από το πνεύμα της ζωής που του έχει εμφυσήσει ο Θεός. Έτσι, γίνεται «εις ψυχὴν ζώσαν», δηλ. προσωπικό όν και ταυτόχρονα ένα όν που εξαρτάται από το Θεό. Ο άνθρωπος πλάστηκε στο τέλος της δημιουργίας ως εικόνα του Θεού με ένα σκοπό: να μοιάσει στο Δημιουργό Θεό «διοικώντας» τον κόσμο (Γεν.1/26: «...κι ας εξουσιάζει στις θάλασσας τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά, στα ζώα και γενικά σ' όλη τη γη και στα ερπετά που σέρνονται πάνω σ' αυτήν»), με τον ίδιο τρόπο- και για λογαριασμό- του Θεού.

Ανάμεσα στους πρώτους λόγους που απευθύνει ο Δημιουργός στο δημιούργημά Του είναι και μια εντολή που θέτει ορισμένα όρια. (Γεν.2/17: «Από το δέντρο όμως της γνώσης του καλού και του κακού να μη φας γιατί την ίδια μέρα που θα φας απ' αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις»). Αυτή η εντολή- απαγόρευση είναι στην πραγματικότητα απαραίτητη για την τελείωση του ανθρώπου, διότι τον βοηθάει να κατανοήσει ότι δεν είναι Θεός, αλλά ότι εξαρτάται από το Θεό, από τον οποίο δέχεται τη ζωή. Σημαντικό στοιχείο σ' αυτή τη ζωτική σχέση εξάρτησης του ανθρώπου από το Θεό είναι η ελευθερία του που πρέπει να την εκφράζει με τη μορφή της υπακοής στο θείο θέλημα. Δυστυχώς, σ' αυτή την πρωταρχική εντολή, ο άνθρωπος δεν υπάκουσε, αποκόπηκε από την πηγή της ζωής, με αποτέλεσμα η αμαρτία να εισβάλει στον κόσμο και μαζί με αυτήν η κατάρα, το κακό και ο θάνατος.

Η πτώση τού, σύμφωνα με την εικόνα του Θεού, δημιουργηθέντος Αδάμ επέφερε τραγικές συνέπειες για τον ίδιο τον εαυτό του και τη δημιουργία. Τα θλιβερά αποτελέσματα της ανυπακοής του ανθρώπου είναι: χωρισμός από το Θεό, διάσπαση της σχέσης με το συνάνθρωπο του (Γεν. 3/12), κάτι που αντανακλάται σ' όλους τους κοινωνικούς δεσμούς (Γεν. 4, Κάϊν και Άβελ, Γεν.11, Βαβέλ- ασυρνενοησία), υποταγή της δημιουργίας στη φθορά (Ρωμ.8/20), παράδοση του ανθρώπου στο θάνατο ως συνέπεια του χωρισμού του από το Θεό, ο οποίος είναι η πηγή της ζωής (Γεν.2/17, 3/19).

Μετά από αυτή την εξέλιξη, το σχέδιο του Θεού, το αρχικό ιδεώδες της δημιουργίας, να είναι ο άνθρωπος ο κύριος της γης και να αποτελεί την παρουσία του Θεού πάνω σ' αυτή, δεν μπορεί πια να πραγματοποιηθεί παρά μόνο στο πρόσωπο του Υιού του Θεού, του Ιησού Χριστού. Αυτός δεν είναι απλά η ορατή εικόνα του αόρατου Θεού, είναι ο Υιός ο πάντοτε ενωμένος με τον Πατέρα Του. Αυτό που έπρεπε να είναι ο Αδάμ, δηλ. δημιούργημα σε διαρκή υϊκή σχέση εξάρτησης από το Θεό, το πραγματοποιεί πλήρως ο Ιησούς. Όποιος Τον βλέπει, βλέπει τον Πατέρα (Ιωαν.14/9). Σύμφωνα με την Κ.Δ. «...τα πάντα δι' αυτού και εις αυτόν έκτισται.. αυτός εστίν η κεφαλή του σώματος της εκκλησίας ...

δι' αυτού (ευδόκησεν) αποκαταλλάξαι τα πάντα εις αυτόν, ειρηνοποιήσας δια του αίματος του σταυρού αυτού είτε τα επί της γης είτε τα εν τοις ουρανοίς» (Κολοσσαείς 1/15-20). Υπό το βλέμμα Του, η δημιουργία λαμβάνει ζωή, η κυριαρχία Του εκτείνεται όχι μόνο πάνω στα ζώα, αλλά και πάνω σε κάθε δημιούργημα. Αυτός που δίνει τη ζωή, «ο έσχατος Αδάμ» (Α'Κορ.15/45), είναι ο αρχηγός της πνευματικής οικογένειας, της Εκκλησίας. Ο άνθρωπος μετά την πτώση, δεν βρίσκει το νόημα του «είναι» του και της ύπαρξής του παρά στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, του Υιού του Θεού, που έγινε άνθρωπος, πέθανε εξ αιτίας των αμαρτιών μας, αναστήθηκε και αναλήφθηκε ένδοξα, για να γίνουμε οι άνθρωποι τέκνα του Θεού (Γαλ.4/4-5).

Σ' αυτό το πρόσωπο, στον Υιό του Θεού, αναφέρεται ο συγγραφέας του 3^{ου} κεφ. της Γένεσης, θέλοντας όχι να ζωγραφίσει τον πίνακα μιας ήττας, αλλά να αναγγείλει τη νίκη μετά την πάλη. Πριν προσφέρει ο Θεός τα λόγια της κρίσης εναντίον του ανθρώπου (Γεν.3/16-19, 23-24), σπέρνει την ελπίδα στην καρδιά του: ο απόγονος της γυναίκας (Ιησούς Χριστός) θα πληγωθεί βέβαια στη φτέρνα (σταυρικός θάνατος), αλλά θα συντρίψει (σταυρικός θάνατος-ανάσταση) το κεφάλι του αντιπάλου (σατάν) φιδιού και της γενιάς του (Γεν.3/15). Αυτό το πρωτευαγγέλιο χρωματίζει τις σκοτεινές αγγελίες που ακολουθούν και διαβεβαιώνει τον άνθρωπο για το θρίαμβο του Θεού.

Η ζωή του Θεού είναι κοινωνία αγάπης τριών προσώπων, του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Σ' αυτή την κοινωνία αγάπης καλείται να συμμετέχει και ο άνθρωπος. Επειδή όμως ο Θεός έχει προικίσει τον άνθρωπο με το ύψιστο δώρο της ελευθερίας, ο άνθρωπος μπορεί να αρνηθεί την πρόσκληση του Θεού και να μείνει μακριά από την κοινωνία αγάπης με Αυτόν. Η πτώση του ανθρώπου είναι μια τέτοια άρνηση, που διασπά την αγαπητική ενότητα ανάμεσα στο Θεό και τον άνθρωπο. Ο Ιησούς Χριστός με την έλευσή Του στη γη και με το λυτρωτικό έργο Του, ήρθε να αποκαταστήσει αυτή τη σχέση αγάπης και να προσφέρει σε κάθε άνθρωπο τη δυνατότητα να γίνει κατά χάρη τέκνο του Θεού, ζώντας «εν αγάπη και ελευθερία». Η δυνατότητα αυτή γίνεται πραγματικότητα όταν ο αμαρτωλός άνθρωπος αποδέχεται την πρόσκληση της αγάπης του Θεού · τότε ονομάζεται τέκνο Θεού. Ο άνθρωπος της πτώσης δεν μπορεί να μεταμορφωθεί πνευματικά, να βαδίσει το δρόμο της ομοίωσης προς το Θεό, μόνος του, με τις προσπάθειές του, αλλά μέσω του Χριστού, όχι απλά του διδασκάλου, αλλά του σταυρωμένου και αναστημένου Χριστού. Το μόνο έργο που έχει να εκπληρώσει ο άνθρωπος είναι να πιστέψει αλλά και να υπακούει σ' Αυτόν που απέστειλε ο Θεός (Ιωαν.6/29, Ρωμ.10/9-13).

Ο νέος εν Χριστώ άνθρωπος είναι «...καινή κτίσις, τα αρχαία παρήλθεν, ιδού γέγονεν καινά» (Β'Κορ.5/17). Δεν είναι πια υποδουλωμένος στο σαρκικό φρόνημα που το νικάει δια του πνεύματος (Ρωμ.6/12-14, Γαλ.5/16-18), το σώμα του μετέχει με το βάπτισμα στο θάνατο του Χριστού (Ρωμ.6/3-5), είναι νεκρό για την αμαρτία με την προϋπόθεση «ει δε Χριστός εν υμίν» (Ρωμ.8/10) και θα μετασηματισθεί από σώμα ταπείνωσης, αδυναμίας και ατιμίας, σε σώμα δόξας, δύναμης και τιμής (Α'Κορ.15/35-49, Φιλιπ.3/21).

Ο χριστιανός παρότι έχει «νουν Χριστού», (Α'Κορ. 2/16) καλείται να ανανεώνεται πνευματικά

(Εφεσ.4/23) και να μεταμορφώνεται «τη ανακαινώσει του νοός εις το δοκιμάζειν...τι το θέλημα του Θεού, το αγαθόν και ευάρεστον και τέλειον» (Ρωμ.12/2). Καλείται επίσης να πεθαίνει συνεχώς ως προς τον «παλαιόν άνθρωπον» (Ρωμ.6/8, 8/11), ενωμένος με το Χριστό ο οποίος πέθανε μια φορά για όλους και να βρίσκεται σε διαρκή πνευματική εγρήγορση «αντιστήναι εν τη ημέρα τη πονηρά» (Εφεσ.6/13), όταν ο πειρασμός θα επιχειρήσει να τον κλονίσει, αποπροσανατολίσει και απομακρύνει από το δρόμο του Θεού. Ο πειρασμός μπορεί να προέρχεται από τον ίδιο τον σατάν (Α'Κορ. 7/5, Α'Θεσσαλονικείς 3/5, Αποκάλ. 2/10), που πείραξε ακόμα και τον Κύριο Ιησού Χριστό (Ματθ. 4/1-11). Μπορεί επίσης να προέρχεται από επιθυμίες της σάρκας («σάρκα» με την έννοια του αντίθεου φρονήματος, Ιάκ.1/14) που παρουσιάζονται με τρεις τρόπους (Α'Ιωάν. 2/16 η επιθυμία της σαρκός, η επιθυμία των οφθαλμών, η αλαζονεία του βίου), ή από ανθρώπους πίσω από τους οποίους βρίσκεται ο σατάν που τους υποβάλλει τις σκέψεις (Ματθ.16/22-23).

Η εμπιστοσύνη στο Θεό (Α'Κορ. 10/13, Αποκάλ.3/10, Β'Θεσσαλ. 3/3), η χρησιμοποίηση της μάχαιρας του Πνεύματος, που είναι ο Λόγος του Θεού (Εφεσ. 6/17), η μεσιτεία του Χριστού (Λουκ.22/31-32, Ρωμ. 8/34), η προσευχή (Ματθ. 6/13, 26/41), η αντίσταση στον πειρασμό (Ιάκ.4/7) και η απομάκρυνση απ' αυτόν όταν δελεάζει και προκαλεί (Παροιμ.4/14-27, Β'Τιμ.2/22), είναι τα πνευματικά εκείνα στοιχεία που δίνουν τη νίκη στον πιστό στις μάχες του εναντίον των επιθέσεων του πονηρού.

Συμπερασματικά, ο «καινός εν Χριστώ» άνθρωπος πρέπει να προοδεύει πνευματικά έτσι ώστε μέσα από τη συνεχώς μεταμορφούμενη εικόνα του «παλαιού ανθρώπου», να φανερώνεται ολοένα και καλύτερα η ένδοξη εικόνα του Ανθρώπου Ιησού Χριστού, ο οποίος είναι ο Κύριος των πάντων. Όταν συμβαίνει αυτό, ο πιστός άνθρωπος, σε μια εποχή βίας και αποξένωσης, ατομικισμού και μαζικοποίησης, σε έναν κόσμο που σε άλλους στερεί το ψωμί, σε άλλους την ελευθερία και σε άλλους το νόημα της ζωής, θα επιτελεί «αγιωσύνη εν φόβω Θεού»(Β' Κορινθίους 7/1), θα είναι «εν Χριστώ» «άγιος και μέγας» ένα φως πνευματικό μέσα στο σκοτάδι της αμαρτίας και διαφθοράς που κυριαρχεί στην εποχή μας.

Επιμέλεια άρθρου: Ιωάννης Ν. Ρούσσος

(συνεχίζεται)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Η Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη, Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα*, Ελληνική Βιβλική Εταιρεία, Εμμ. Μπενάκη 50, Αθήνα 1997.
- Η Αγία Γραφή, Τα Ιερά Γράμματα, Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη στη Δημοτική*, Εκδόσεις Πέργαμος, Αθήνα 2010⁸.
- Θεοδώρου Ανδρέα**, «Πιστεύω εις ένα Θεόν», *Ματιές στο ορθόδοξο Δόγμα με βάση το ιερό Σύμβολο της Πίστεως*, Αποστολική Διακονία, Έκδοση Α, 1993.
- Harris L. R., Archer, Jr.L.G., Waltke K.B.**, *Theological Wordbook of the Old Testament, Volume 1*, Moody Press, Chicago, 1980.
- Hatch E. - Redpath A. H.**, *A Concordance to the Septuagint, Volume I. A-I*, "Beneficial Book" Publishers, Athens 1977.
- Kohlenberger R. John III**, *The Interlinear NIV Hebrew-English Old Testament*, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, 1987.
- Μπαμπινιώτη Γ.**, *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα, 2010.
- Nestle-Aland**, *Novum Testamentum Graece*, 27. revidierte Auflage, 1898 und 1993 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.
- Ντοστογιέφσκι Φ.**, *Αδελφοί Καραμάζοφ*, Μέρος πρώτον, Βιβλίο πρώτον, μτφρ. Σαραντίδη Α.Ι., Εκδ. Σπύρος Δαρεμιάς, Αθήνα, χ.χ.
- Οι Αποστολικοί Πατέρες (80-140 μ.Χ.)**, *Πλήρης Οδηγός Μελέτης*, Εκδόσεις Όρος, Αθήνα 2007.
- Septuaginta**, *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους Ο΄*, Επιστημονική επιμέλεια prof. D. Dr. Alfred Rahlfs, Βιβλική Εταιρεία, Οδός Νικοδήμου 3, Αθήνα.
- Σκουτέρη Β. Κωνσταντίνου**, *Ιστορία Δογμάτων, Τόμος 1^{ος}, Η Ορθόδοξη δογματική παράδοση και οι παραχαράξεις της κατά τους τρεις πρώτους αιώνες*, Αθήνα 1998.
- Schmoller Alfred**, *Pocket Concordance to the Greek New Testament*, German Bible Society, Germany, 1994.
- Χατζηαργυρός Αναστάσιος**, *Λεξικό της Καινής Διαθήκης, Ερμηνευτικό – Ετυμολογικό*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα, 2012.

Για να γνωρίζουν οι νεώτεροι...

Από τα γραπτά του Κώστα Μεταλληνού, ιδρυτή του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βίβλου

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θρησκευτική πλάνη – αίτια και θεραπεία της

Είναι πασίγνωστη η ιστορική αλήθεια ότι πολλοί μελετητές της Βίβλου, διαμέσου των αιώνων, έχουν μορφώσει και διδάξει ιδέες διαφορετικές πάνω στο ίδιο Βιβλικό θέμα, ενίοτε μάλιστα και τελείως αντίθετες μεταξύ τους, με τέτοιο τρόπο ώστε εν ονόματι της ίδιας Βίβλου να υπάρχουν σήμερα πάνω στο ίδιο θέμα παμποίκια πνευματικά ρεύματα που κυκλοφορούν στην ανθρωπότητα.

Κατ' αρχήν, ο διαφορετικός αυτός τρόπος του αντιλαμβάνεσθαι δεν είναι πάντοτε κολάσιμος, επειδή και αυτή ακόμη η Καινή Διαθήκη κρίνει με πνεύμα ανεκτικότητας και επιείκειας τη διαφορά αντίληψης σε ζητήματα που δεν θίγουν την ουσία της πίστης και της χριστιανικής ζωής: *"καὶ εἴ τι ἐτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει"* (Φιλιπ. 3:15a), γράφει ήρεμα ο Παύλος.

Τουναντίον, όμως, σε ζητήματα ουσιώδη του Σχεδίου της Σωτηρίας, τα οποία, σαν τέτοια, έχουν και αντίκτυπο στη λατρεία του Θεού και στη χριστιανική ζωή, η Καινή Διαθήκη αποδίδει μεγάλη σημασία και επιμένει σοβαρότατα για τη διαφώτιση των πλανημένων (Πραξ. 15:1, 2, 5-6. Α' Κορ. 15:12-34. Γαλ. 4:8 κλπ.), λαμβάνοντας μάλιστα αυστηρότατα μέτρα σε περιπτώσεις αδιόρθωτης επιμονής αυτών που διδάσκουν τέτοιες πλάνες (Α' Τιμ. 1:19-20, Β' Ιωαν. 10, 11). Οι σοβαρές αυτές πλάνες επί της ουσίας της χριστιανικής διδασκαλίας ονομάζονται **Α ι ρ ε σ ε ι ς**.

Κατόπιν των ανωτέρω, το θέμα μας τώρα θα είναι να εξετάσουμε σε ποια αίτια οφείλεται το γεγονός της δημιουργίας των αιρέσεων από τη μελέτη του ίδιου βιβλίου. Είναι άραγε αυτό ελάττωμα εξαιτίας της ασάφειας της Βίβλου, ή οφείλεται σε αίτια που εδρεύουν στο μελετητή;

Ας δούμε:

Το Ευαγγέλιο σαφέστατα διδάσκει ότι η χριστιανική αλήθεια δεν αποκαλύπτεται στον τυχόντα μελετητή των Γραφών, όπως οι υπόλοιπες γνώσεις των ανθρώπινων επιστημών, αλλά φανερώνεται ατομικά με εσωτερικό φωτισμό του Αγίου Πνεύματος.

"ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ, σίμων βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς." (Ματθ. 16:17)

"ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ" (Γαλ. 1:16), λέει ο Παύλος.

"καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει" (Φιλιπ. 3:15), γράφει, επίσης προς τους Φιλιπησίους.

καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ" (Ιωαν. 6:45), λέει ο Χριστός.

Για τον σπουδαιότατο αυτό λόγο οι θεόπνευστοι συγγραφείς της Βίβλου έγραψαν τα γραπτά τους με πλήρη ελευθερία, χωρίς, δηλαδή, να καταβάλλουν προσπάθεια μαθηματικής σαφήνειας, όπως θα λέγαμε σήμερα, ούτε μας άφησαν μονογραφίες στις οποίες να εξαντλήσουν τελείως κάθε θέμα του Θείου Σχεδίου και να μας τα δώσουν όλα μασημένα. Όχι! Η Θεία Σοφία έκρινε ότι οι θείες Αλήθειες έπρεπε να εγκατασπαρθούν μέσα στον απέραντο αγρό της Βίβλου με τέτοιο τρόπο, ώστε ο άνθρωπος να έχει σε όλη του τη ζωή εφ' ενός μεν σαν ύψιστο θέμα άγιας απασχόλησης και τρωφής την έρευνα των Γραφών, αφ' ετέρου δε ο Θεός να παρέχει την αποκάλυψη της εγκατεσπαρμένης αλήθειας Του στους άξιους της, όπως θα αναπτύξουμε παρακάτω.

Αντίθετα προς την τάξη των παραπάνω θεοδιδασκτων, υπάρχουν άλλοι τους οποίους η Καινή Διαθήκη ονομάζει *"ἀπεστέρημεν οὐς τῆς ἀληθείας"* είτε ες ολοκλήρου είτε εν μέρει, αν και ασχολούνται με την χριστιανική αλήθεια (Α Τιμ. 6:5. Γαλ. 5:7. Β' Τιμ. 2:18. Α' Τιμ. 1:19). Η αποπλάνηση αυτή από την χριστιανική αλήθεια, όπως θα μας δείξει η Βίβλος, οφείλεται σε **α μ α ρ τ ω λ ά α ί τ ι α**: αυτά είναι τα εξής:

1. Απομάκρυνση του ερευνητή ή του διδασκάλου από την άγια ζωή.
2. Μολυσμένα ελατήρια έρευνας (χρηματικό συμφέρον, υπερηφάνεια, ηγεσία).
3. Προκατάληψη.

4. Άγνοια των Γραφών (λόγω σκηνηρίας ή επιπολαιότητας).

Στα σκοτεινά αυτά παρασκήνια της καρδιάς ερευνητών και διδασκάλων μάς αποκαλύπτει η Βίβλος την ύπαρξη της δόλιας και ύπουλης δράσης του αόρατου εχθρού της ανθρωπότητας και στρεβλωτή της Θείας Αλήθειας, του Σατανά, ο οποίος βρίσκει εδώ πρόσφορο έδαφος, - αλλού περισσότερο αλλού λιγότερο -, για να δημιουργήσει σύγχυση και επισκότιση της Θείας Αλήθειας (Β' Κορ. 11:3, 13-14).

Ας προχωρήσουμε τώρα στην ανάπτυξη κάθε μιας από τις τέσσερις αυτές περιπτώσεις.

1. Απομάκρυνση από την άγια ζωή. - Ο απόστολος Παύλος στην Α' προς Τιμόθεο μιλάει για διδασκάλους οι οποίοι έπαθαν θόλωση πνευματική και "*περί την πίστιν ένανάγησαν*" (1:19). Ως αιτία αυτού του συμβιβασμού και της υποχώρησης ως προς την πίστη, μάς φανερώνει (ο Παύλος) το ηθικό γεγονός ότι οι διδάσκαλοι εκείνοι δεν φαίνονται συνεπείς προς την "αγαθή συνείδηση" αλλά την απώθησαν. Τι σημαίνει η φράση "απώθησαν την αγαθή συνείδηση"; Σημαίνει ότι κατά την καθημερινή ζωή τους δεν έδιναν προσοχή στις εσωτερικές υποδείξεις του Αγίου Πνεύματος μέσω της συνείδησής τους ώστε να μένουν στην άγια ζωή αλλά έπεφταν σε αμαρτήματα χωρίς να τα αναγνωρίζουν και να καθαρίζονται με σοβαρή μετάνοια και εξομολόγηση προς τον Θεό. Εξαιτίας αυτής της καθημερινής περιφρόνησης προς τις εσωτερικές υποδείξεις της αγαθής συνείδησης, συσσωρεύονταν καθημερινά αλληπάλληλα αμαρτωλά στρώματα στη ζωή τους και δημιούργησαν μία μόνιμη αμαρτωλή κατάσταση πνευματικής θόλωσης, η οποία είχε αντίκτυπο το συμβιβασμό και την υποχώρηση σε ουσιώδη στοιχεία της πίστης: "*άπωσάμενοι περί την πίστιν ένανάγησαν*". Να, σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη, η πρώτη από τις αιτίες της θρησκευτικής αποπλάνησης.

2. Μολυσμένα ελατήρια. - Και αυτά, επίσης, γίνονται αιτία θρησκευτικών πλανών. Ένας άνθρωπος μπορεί να υποστηρίξει μία πίστη ή μία διδασκαλία κινούμενος από ελατήρια χρηματικού συμφέροντος, ή ηγεσίας, ή υπερηφάνειας. Η Καινή Διαθήκη μας μιλάει για ανθρώπους οι οποίοι θεωρούν την χριστιανική αλήθεια "πορισμό", δηλαδή, μέσο χρηματικού κέρδους, και οι οποίοι είναι "*άπεστέρημένοι τῆς ἀληθείας*", δηλαδή, βρίσκονται σε μεγάλες πλάνες (Α' Τιμ. 6:5).

Επίσης, μας μιλάει για άλλους που ήθελαν να κάνουν το "Νομοδιδάσκαλο" ενώ δεν καταλάβαιναν ούτε τη σημασία των λέξεων που χρησιμοποιούσαν, ούτε τα θέματα που επιχειρούσαν να αναπτύξουν. Κατέληξαν σε αυτή την κατάσταση επειδή εξέκλιναν από την "*ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς*" (Α' Τιμ. 1:5).

3. Προκατάληψη - Η προκατάληψη είναι μία κρίση υπό την επίδραση πάθους, δηλαδή, στα τυφλά, όχι κατόπιν ψύχραιμης σκέψης και αμερόληπτης έρευνας.

Η Καινή Διαθήκη μας προσφέρει σαν ζωηρότατο παράδειγμα την μερίδα των Ιουδαίων που αν και είχαν πιστέψει στον Χριστό, είχαν τόσο τυφλωθεί με τον πατροπαράδοτο Μωσαϊκό Νόμο, - κινούμενοι από έναν κακό εννοούμενο εθνικό εγωισμό, - ώστε νόθευσαν και παραμόρφωσαν ολέθρια το Ευαγγέλιο της Χάριτος με υλικά εκείνου του νόμου (Γαλ. 5:1-4).

Η δόξα του ανθρώπου, - επομένως και του έθνους του, - είναι η υιοθέτηση και η πίστη στον Γραπτό Λόγο του Θεού, όχι η προσήλωσή του σε θρησκευτικές πλάνες των π ρ ο γ ό ν ω ν τ ο υ. Αν εμπνέονταν από αυτήν την ολέθρια προκατάληψη οι αρχαίοι Αθηναίοι, θα απέρριπταν ασυζητητί κάθε επαφή με τα "ξένα δαιμόνια" του αποστόλου Παύλου και θα έμεναν στα ειδωλολατρικά πατροπαράδοτα. Προς τιμή τους, όμως, φέρθηκαν πνευματικά ανοικτά, απροκατάληπτα και τον ανέβασαν στο επισημότερο βήμα να τους μιλήσει. Έτσι πίστεψαν στον Χριστό, εγκαταλείποντας το Ολυμπιακό Πάνθεο, πρόσωπα ανώτατης πνευματικής μόρφωσης και κοινωνικής τάξης, ο Αρεοπαγίτης Διονύσιος, η Δάμαρις και άλλοι μαζί με αυτούς (Πραξ. 16:34). Άλλωστε αυτή η θεμελιώδης εντολή προς τους αποστόλους Του, "πορευθέντες μαθητεύσατε π ά ν τ α τα έθνη" είναι μια στεντόρεια διακηρύξη ότι η τυφλή προσήλωση στα θρησκευτικά πατροπαράδοτα, - "ας τ' αφήσουμε όπως τα βρήκαμε", - είναι αντίθετη προς το θέλημα του Χριστού. Την τυφλή προσήλωση στα θρησκευτικά πατροπαράδοτα πολέμησε ο ίδιος ο Χριστός διακηρύσσοντας ότι ο άνθρωπος πρέπει να προσηλώνεται στον Γ ρ α π τ ό Λόγο του Θεού όχι σε ανθρώπινες παραδόσεις, οι οποίες ανατρέπουν τον Γραπτό Λόγο: "*καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ,*" έλεγε με θεία ειρωνεία, "*ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε*" (Μαρκ. 7:9). Η προκατάληψη υπέρ των θρησκευτικών πατροπαράδοτων χωρίς προηγούμενο έλεγχο τους μέσα από τον Γραπτό Λόγο έχει γίνει αιτία πολλών και μεγάλων θρησκευτικών πλανών διά μέσου των αιώνων.

4. Η άγνοια των Γραφών - Οι Γραφές είναι η μοναδική πνευματική σφαίρα μέσα στην οποία υπάρχει η αλήθεια για το Θείο Σχέδιο αναφορικά με τον άνθρωπο· επειδή, δε, η αλήθεια αυτή είναι, όπως είπαμε, εγκατεσπαρμένη κατά τμήματα στις Γραφές, απαιτείται απαραίτητα η π λ ή ρ η σ ο υ δ ή και γνώση των Γραφών για την απόκτηση της αλήθειας. Μία μερική γνώση των Γραφών, όσο βαθειά και αν είναι, μπορεί να παραπλανήσει σοβαρότατα, επειδή, καθώς ο Χριστός μάς δίδαξε με το παράδειγμά Του ότι για την πλήρη γνώση της αλήθειας χρειάζεται το "π ά λ ι ν γ έ γ ρ α π τ α ι", δηλαδή, η ασάφεια ενός εδαφίου διευκρινίζεται με την αντίστοιχη διαφώτιση ενός άλλου εδαφίου (Ματθ. 4:7).

Κατόπιν τούτων, η ατελής γνώση της Γραφής είναι πολύ φυσικό να δημιουργεί διδασκάλους και συγγραφείς π ρ ώ ι μ ο

υς, οι οποίοι, συνήθως, γίνονται φορείς ποικίλων πλανών: "πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς", εἶπε ο Κύριος προς τους Σαδδουκαίους (Ματθ. 22:29).

Η σπουδή και η πλήρης γνώση των Γραφών είναι, άραγε, κατορθωτή από οποιονδήποτε; Χωρίς δισταγμό πιστεύουμε, όχι. Εκείνο που μπορεί να πάρει οποιοσδήποτε μελετώντας τη Γραφή, - απαλλαγμένος, βέβαια, από τα παραπάνω ηθικά εμπόδια, - είναι η σωτηρία του διά της πίστεως στον Ιησού Χριστό, επειδή αυτό είναι το κύριο άγγελμα της Βίβλου, καθαρότατο και σαφέστατο: "ταῦτα δὲ γέγραπται", λέει ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, "ἵνα πιστεύ[σ]ητε ὅτι ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ" (Ιωαν. 20:31). Δόξα στον Θεό! Αυτό είναι μια μεγάλη αλήθεια και κάθε χριστιανική εκκλησία άξια της αποστολής της πρέπει να συνιστά τη μελέτη της Καινῆς Διαθήκης ανεξαιρέτως σε όλους τους ανθρώπους και να μην την εμποδίζει ποτέ. Η Καινή Διαθήκη όμως, όπως και η Παλαιά Διαθήκη, περιέχουν, εκτός της σωτηρίας του Χριστού, μεγάλο αριθμό λεπτομερειακῶν αληθειῶν για το Θεῖο Σχέδιο και τον πνευματικό κόσμο, τις οποίες είναι αδύνατο να τις γνωρίσει όλες και να τις καταλάβει σωστά ο πρώτος τυχόν μελετητής. Για να γεμίσει αυτό το κενό η Γραφή μας λέει ότι ο επουράνιος Χριστός έχει φροντίσει κατά την οργάνωση της Εκκλησίας Του με το να χορηγεί το χάρισμα του "δ ι δ α σ κ ἄ λ ο υ" (Εφ. 4:11γ). Και ο διδάσκαλος όμως αυτός, όσο και αν είναι πιστός, δεν επιτρέπεται να ισχυρισθῆί ότι κατέχει κατά τρόπο α π ὄ λ υ τ α α υ θ ε ν τ ι κ ὸ ὅλη την αλήθεια της Βίβλου. Υπάρχουν στη Βίβλο πτυχές και πλευρές προορισμένες να φανερωθῶν στην απώτερη εποχή τους (Δαν. 12:8-9), επειδή η Γραφή είναι το βιβλίο των αἰώνων (Ρωμ. 16:25-26). Γι' αυτό το λόγο είναι δυνατόν και διδάσκαλοι χρισμένοι από τον Θεό να ἔχουν διαφορετικές γνώμες μεταξύ τους πάνω σε τέτοιας φύσεως μελλοντικά στοιχεία, ποτέ όμως διαφωνίες σε θ ε μ ε λ ι ὦ δ ε ι ς αληθείες του Θεῖου Σχεδίου. Το σοβαρό αυτό γεγονός εὔστοχα ἔχει αποδώσει το χριστιανικό λατινικό λόγο: "In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas", δηλαδή, "στα βασικά θέματα πρέπει να υπάρχει ε ν ὀ τ η τ α αντίληψη μεταξύ των χριστιανῶν, στα αμφίβολα να αφηθῆί ε λ ε υ θ ε ρ ῖ α γνώμη, σε όλα δε να υπάρχει αμοιβαία α γ ἄ π η".

Εκτός, λοιπόν, των τριῶν προηγούμενων περιπτώσεων, πρόξενος σωρείας θρησκευτικῶν πλανῶν γίνεται η άγνοια των Γραφῶν, προερχόμενη από οκνηρία, που αποφεύγει τον μόχθο της έρευνας ή από επιπολιότητα έρευνας τα οποία και τα δύο είναι αίτια αμαρτωλά.

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αν και μόνο μία από τις παραπάνω τέσσερις περιπτώσεις ἔχει γίνει πηγή θρησκευτικῶν πλανῶν, όπως μας δίδαξε η Καινή Διαθήκη, τι θα ἔχει συμβεῖ εκεί όπου δύο από αυτές ἔχουν ενωθεί στο ίδιο άτομο ή τρεις ή και όλες; Και αν η Τυπογραφία ἔχει παράσχει την επέμβασή της, - πράγμα που ἔχει ἤδη συμβεῖ, - για τη δημοσίευση αὐτῶν των πλανῶν σε βιβλία και εἴαν ἀκόμη τα βιβλία αὐτά ἔχουν μεταφρασθῆί και κυκλοφορήσει σε διάφορες γλώσσες, και εἴαν, τέλος, ορισμένοι εκπρόσωποι των σχολῶν αὐτῶν ἔχουν αναλάβει, - από τυφλό ζήλο ή επί πληρωμή, - να διαδώσουν τις διδασκαλίες αυτές, όπως και ἔχει γίνει, μπορεί κανείς να φανταστῆί την τρικυμία των θρησκευτικῶν ρευμάτων της σημερινῆς ἀνθρωπότητας: ρευμάτων που ἄλλα "στρεβλώνουν τις Γραφές" εξαιτίας "αμάθειας και ἔλλειψης στήριξης" (Β' Πέτρου 3:16), ἄλλα ερμηνεύουν τη Βίβλο με τα γυαλιά της προκατάληψης που φοράνε, ἄλλα από υλικά συμφέροντα, "εξ εριθείας", επιμένουν στα δικά τους.

Πρέπει, άραγε, να απελπιστούμε γι' αυτό; Όχι! **Παντοῦ υπάρχουν ψυχές δεκτικές στον να ανανήψουν και να επιστρέψουν στην Αλήθεια.**

Το Πνεῦμα της Αλήθειας θα χρησιμοποιήσει κάθε στοιχείο που θα ἔχει το ίδιο εμπνεῦσει κατά τη συζήτηση αὐτή. Αντί της τελματώδους γαλήνης μέσα στο νανούρισμα της πλάνης, είναι μυριάδες φορές προτιμότερη η τρικυμία της έρευνας και της συζήτησης για την Αλήθεια του Θεοῦ. Ο Χριστός ἦρθε να βάλει "πυρ" στην γη και απορρίπτει με ἀηδία την κατάσταση της χλιαρότητας.

Στην έρευνά μας εδῶ θα πραγματευθῶμε μονάχα τα ουσιαστικά σημεία των αιρέσεων, εκείνα, δηλαδή, που ἔχουν ἀντίκτυπο στην, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο του Χριστοῦ, λατρεία του Θεοῦ και στη χριστιανική ζωή του πιστοῦ, ἀναγνωρίζοντας στα ἐπουσιώδη την ελευθερία ατομικῆς γνώμης. Ἄς μη λησμονήσουμε, όμως, προ παντός, - πράγμα, δυστυχῶς, που πολλοί δεν το ἔχουν προσέξει, - ότι σε τέτοιες ιερές έρευνες είναι ἀπαραίτητα ἐφόδια ὄχι τα υβρεολόγια και οι παφλασμοί κατά των ἀντιφρονούντων ἀλλά η **Πραότητα** και η **Αγάπη** του Θεοῦ Διδασκάλου μας (Β' Τιμ. 2:24-26. Α' Κορ. 13:2).

(Συνεχίζεται)

Από τα γραπτά του Κώστα Μεταλληνού
Μεταφορά στη Νεοελληνική
Βάσω Γαϊτάνη